

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Регулювання достатності капіталу банку

Студентки 2 курсу 3м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Логвиної
Анастасії
Іванівни

Науковий керівник
д-р екон. наук,
доцент

Савлук Сергій
Михайлович

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ДОСТАТНІСТЬ КАПІТАЛУ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ: ПОНЯТТЯ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ ТА МЕТОДИ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ	6
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ БАНКУ	21
2.1 Аналіз динаміки та структури капіталів банків України та АТ КБ «ПриватБанк»	21
2.2. Діагностика достатності капіталу банку.....	30
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ БАНКУ	37
3.1. Досвід зарубіжних країн щодо регулювання достатності капіталу банку	37
3.2. Напрямки підвищення ефективності регулювання достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк»	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Достатність банківського капіталу виступає важливим критерієм фінансової стабільності та безпеки розвитку банківської системи, визначаючи параметри її ресурсного забезпечення. В умовах подолання наслідків кризових явищ, що склалися в економіці України на сучасному етапі, запорукою оптимізації діяльності вітчизняних банків є підвищення рівня їхньої капіталізації як важливого чинника забезпечення стабільного функціонування та розвитку банківської діяльності, оскільки достатній рівень ресурсної бази є необхідною умовою їх здатності кредитувати реальний сектор відповідно до потреб економічного розвитку незалежно від ймовірних збурень у фінансовому середовищі. Адже завдяки достатньому капіталу банк може дозволяти собі навіть певні збитки, які не становитимуть серйозної загрози платоспроможності, що особливо важливо в період кризових явищ на фінансовому ринку. Важливість регулювання достатності банківського капіталу також визначається в умовах виникнення економічних криз та формування зростаючих ризиків турбулентності фінансових ринків. З огляду на сучасну ситуацію у світовій та вітчизняній економіці, викликану пандемією коронавірусу, проблематика зростання напрямків достатності капіталу банків є особливо значущою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань регулювання достатності капіталу банків присвячено багато наукових праць. В Україні цю проблему вивчали такі вчені як М. Голик, Ю.М. Дьячкова, І.В. Швецова, К.О. Паляничко, К.Л. Ларіонова, О.В. Лисенок, В. В. Коваленко, Н.І. Ковда, Л. Ю. Мельничук, та ін. Теоретичні та практичні аспекти регулювання достатності капіталу банку загалом досліджувались у працях багатьох науковців. Однак, незважаючи на суттєві наукові результати, отримані вченими, варто зауважити, що недостатньо вивченими залишаються питання оцінки достатності капіталу банків в умовах кризової економіки.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних засад та обґрунтування практичних особливостей регулювання достатності

капіталу банків.

Для досягнення вказаної мети у роботі поставлено такі **завдання**:

- розглянути теоретико-методологічні засади достатності капіталу як характеристики фінансової стійкості банку;
- здійснити аналіз динаміки та структури капіталів банків України та АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести діагностику достатності капіталу банку;
- розглянути досвід зарубіжних країн щодо регулювання достатності капіталу банку;
- визначити напрями розвитку системи регулювання достатності капіталу банків України.

Об'єктом випускної кваліфікаційної роботи є достатність капіталу банку та особливості її регулювання.

Предметом випускної кваліфікаційної роботи виступають відносини, що виникають в процесі регулювання достатності капіталу банку АТ «Приватбанк».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань були використані різноманітні загальнонаукові і спеціальні методи дослідження. Робота ґрунтується на системному підході, що дало можливість розглянути сутність та особливості формування системи регулювання достатності капіталу банку комплексно і всебічно. Методи аналізу та синтезу використовуються для визначення особливостей динаміки показників достатності капіталу банку АТ «Приватбанк». Структурно-функціональний метод дав змогу обґрунтувати напрями удосконалення управління достатністю капіталу банку.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань банківського менеджменту та управління ліквідністю, нормативно-правові акти, зокрема інструкції НБУ, інформаційно-аналітичні і періодичні видання, матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в уточненні наукової проблеми формування теоретико-методологічних засад та науково- методичного інструментарію регулювання достатності капіталу банку. За результатами

дослідження було опубліковано наукову статтю: «Регулювання достатності банківського капіталу» в збірнику «Бізнес-процеси у кредитно-фінансових установах».

Практична цінність результатів дослідження. У випускній кваліфікаційній роботі наведено пропозиції щодо підвищення якості та ефективності механізму регулювання достатності банківського капіталу.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 59 сторінок. Список використаних джерел складається з 52 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ДОСТАТНІСТЬ КАПІТАЛУ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ: ПОНЯТТЯ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ ТА МЕТОДИ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Основу результативної роботи банку складає його фінансова стійкість, яка залежить від капіталу банку, його активів і пасивів, доходності, ліквідності, схильності до ризиків та ефективності управління. Надійна та стійка банківська система є основою сталого економічного зростання держави. Якщо брати до уваги масштабність і швидкість поширення фінансової кризи, а також специфіку факторів, що впливають на виникнення несприятливих умов на фінансовому ринку, то варто приділяти увагу зростанню рівню фінансової стійкості банківської системи, що досягається у тому числі шляхом забезпеченням достатнього рівня регулятивного капіталу.

Нині банки стикаються з різними видами ризиків фінансового та нефінансового характерів. Кожен вид діяльності при грамотному управлінні ризиками може призвести до додаткових вигод для банків. Але не слід забувати про той факт, що, чим більший ризик, тим вищий прибуток. Отже, банк повинен досягти компромісу між цими двома категоріями, а ризик можна трактувати як потенціал, який може мати як позитивні, так і несподівані негативні наслідки реалізації та вплив на капітал та прибутки банку.

Важливість для належного регулювання банківської діяльності має нормативно-правова база при визначенні розміру банківського капіталу. Мінімальний розмір капіталу необхідний для забезпечення безпеки і надійності банку, а також зміцнення довіри клієнтів. Встановлення вимог до капіталу – це напрям банківського регулювання, який запроваджує рамки щодо того, як банки і депозитні установи повинні нарощувати свій капітал.

Для визначення теоретичних засад регулювання достатності капіталу банку доцільно розглянути основні наукові підходи до трактування змісту регулювання достатності капіталу банку (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до трактування регулювання достатності капіталу банку

Автор	Визначення
1	2
Сова О.В. [37], Неізнана О. В., Верич Г. О. [24]	реалізація заходів державної політики щодо забезпечення необхідного рівня банківського капіталу, його адекватності сформованим активам, ефективності використання та взаємозв'язку із зовнішніми та внутрішніми факторами
Скулиш Ю. І., Жеревчук О. Г. [36]	збільшення капіталізації банківських установ в контексті зростання їхньої ринкової вартості й тісно пов'язується з рівнем конкурентоспроможності.
Н.І. Ковда [14] Л. Ю. Мельничук [20]	цілеспрямований, систематичний процес підготовки, оцінки, відбору та реалізації альтернативних управлінських рішень з питань досягнення достатності регулятивного капіталу
М. Голик [5] Ю.М. Дьячкова, І.В. Швецова [8] К.О. Паляничко [30]	сукупність критеріїв прийняття управлінських фінансових рішень щодо забезпечення необхідного рівня адекватності регулятивного капіталу
К.Л. Ларіонова [16] О.В. Лисенок [17]	процес розробки і прийняття управлінських рішень щодо забезпечення оптимальної структури капіталу банків, яка забезпечить її відповідність критеріям Н2

*Примітка: за даними [14, 20, 5, 8, 30, 16, 17]

Регулювання достатності капіталу банку базується на тому, що власне банківський капітал виконує захисну функцію. Розмір та достатність капіталу банку - це важливий фактор надійності його функціонування та, у певній мірі, забезпечення здійснення фінансово-економічної діяльності. Слід також зазначити, що однозначного підходу до визначення змісту показника достатності капіталу не існує, а визначення достатнього його обсягу, необхідного банку, залишається одним із найактуальніших питань у теорії банківської справи. Тому проведемо дослідження достатності власного капіталу банківської установи, проаналізувавши думки та погляди різних вчених-економістів щодо даної проблематики.

На думку Ковди Н.І. [14] та Мельничук Л. Ю. [20], поняття «регулювання достатності капіталу банку» визначається як систематичний та ціленаправлений процес аналізу, оцінювання, оптимізації та прийняття альтернативних управлінських рішень з питань досягнення достатності регулятивного капіталу. У доповнення до викладеного колектив авторів на чолі Голика М.С. [5], Дьячкова Ю.М., Швецова І.В. [8] та Паляничко К.О. [30], досліджуваний термін варто ототожнити з прийняттям управлінських фінансових рішень щодо забезпечення необхідного рівня адекватності регулятивного капіталу. Аналогічної думки притримуються Ларіонова К.Л. [16] та Лисенок О.В. [17], які визначають регулювання достатності капіталу банку як розробку і прийняття управлінських рішень щодо забезпечення оптимальної структури капіталу банків, яка забезпечить її відповідність критеріям достатності капіталу. Таким чином, згадані науковці в основу визначення достатності капіталу банку закладають рівень його надійності, який залежить від ризикованості його фінансово-економічної діяльності.

Сова О.В. [37], Неівестна О. В., Верич Г. О. [24] процес регулювання достатності капіталу банку розглядають як реалізацію заходів державної політики щодо забезпечення необхідного рівня банківського капіталу, його адекватності сформованим активам, ефективності використання та взаємозв'язку із зовнішніми та внутрішніми факторами. Скулиш Ю. І. та Жеревчук О. Г. [36] під досліджуваним поняттям розуміють збільшення капіталізації банківських установ в контексті зростання їхньої ринкової вартості й тісно пов'язується з рівнем конкурентоспроможності.

Як відзначає Сова О.В. [37] фінансова стійкість банку залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів, проте визначальним стає розмір та достатність капіталу банківської установи. Перевищення критичних значень показників фінансової стійкості, здійснення агресивної кредитної політики, відсутність сформованих резервів в необхідному обсязі відповідно до кредитного, процентного, валютного, інвестиційного та інших ризиків, недотримання вимог банківського законодавства зумовлює погіршення

фінансової стійкості банку, що може створити реальну загрозу невиконання його зобов'язань перед клієнтами, а в подальшому може призвести і до банкрутства [37].

Проаналізувавши праці ряду вчених, слід погодитися, що безпосередній вплив на фінансову стійкість та платоспроможність банку має достатність обсягу його капіталу [5, 30]. Тобто, одним із головних чинників забезпечення фінансової стійкості банку є посилення контролю за покриттям ризиків банків капіталом належної якості.

Отже, виходячи з наведених вище визначень можемо стверджувати, що регулювання достатності регулятивного капіталу банку являє собою систематичний процес вироблення та прийняття управлінських рішень з питань досягнення оптимальної структури капіталу банку, її відповідності критеріям адекватності відповідно до вимог НБУ.

Незважаючи на різноманітність точок зору та підходів до визначення достатності капіталу, в цілому науковці та практики чітко визначають його зміст і намагаються ефективно реалізовувати на практиці механізми забезпечення достатнього обсягу власного капіталу для стабільного та динамічного фінансово-економічного розвитку як окремо взятого банку, так і банківської системи в цілому. З викладеного вище стає очевидним, що достатність банківського капіталу визначає здатність банківської установи покривати збитки, що виникають у процесі її фінансово-економічної діяльності, за рахунок власного капіталу.

Слід також зауважити, що «достатність» власного капіталу банку тісно пов'язана з поняттям «капіталізація», і у зв'язку з цим відмітимо, що в економічній літературі не наведено її однозначного тлумачення. Науковцями Островською Н.С. та Швець О.Ю. розглянуто сутність достатності капіталу через характеристику терміну «капіталізація», якому вони визначають наступні сутнісні ознаки [26]:

- по-перше, перетворення доданої вартості (нерозподіленого прибутку) на капітал;

- по-друге, процес формування фіктивного капіталу у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів;
- по-третє, процес реалізації майна підприємства з метою збільшення грошового капіталу» [26].

У працях Васильченко З.М. та Демчишиної Є.В. наведено таке тлумачення капіталізації [1]:

- 1) спосіб розподілу, використання прибутку, відповідно до якого весь прибуток або його частина спрямовується на розвиток підприємства, а не виплачується власникам;
- 2) спосіб збільшення статутного капіталу шляхом перерозподілу власного капіталу підприємства» [1].

Поняття достатності капіталу банку в аспекті його капіталізації в основному розглядається з трьох позицій (рис. 1.1).

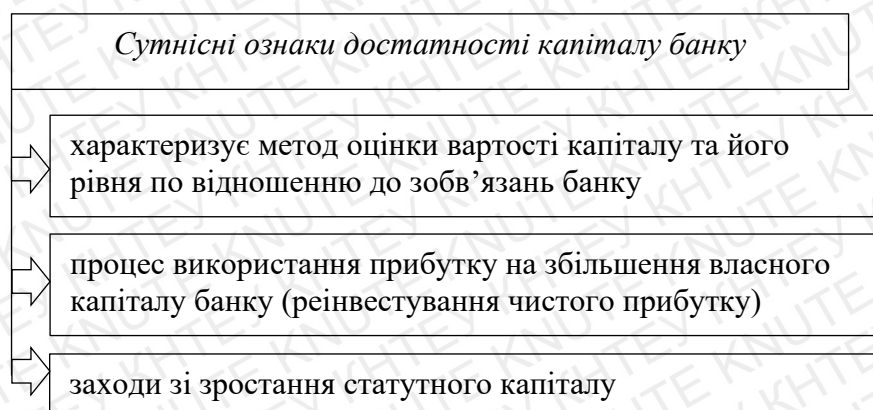

Рис. 1.1 Поняття достатності капіталу банку в аспекті капіталізації

*Примітка: складено автором на основі [1, 7, 16]

Цілком очевидно, що, по суті, капіталізація є реальним процесом формування додаткової вартості, що має фінансово-економічну складову [9]. Ряд авторів [14, 20, 5, 8, 30] вказують на необхідність збільшення уваги науковців до ролі капіталізації в банківській системі та економіці нашої держави взагалі, виявлення її глибинної сутності на основі чіткого розмежування реальних процесів створення і примноження нової вартості. Такі вчені, як Ларіонова К.Л. [16] та Лисенок О.В. [17], наголошують на тому, що «капіталізація утворює

сутність процесу ринкової трансформації і пов'язана з перетворенням існуючих факторів виробництва у капітал, а потім уже на цій основі знаходять своє місце процеси фінансової капіталізації» [17].

Отже, капіталізація є багатофункціональним показником, який може використовуватись у системі управління фінансами банку для розв'язання завдань різної складності та, відповідно, впливати на його фінансово-економічну діяльність. У зв'язку з цим зазначимо, що у розвинутих країнах збільшення капіталізації банківських установ розглядається в контексті зростання їхньої ринкової вартості й тісно пов'язується з рівнем конкурентоспроможності.

Регулювання достатності капіталу банку визначається трьома головними чинниками, що впливають на формування і зростання банківського капіталу (рис. 1.2).

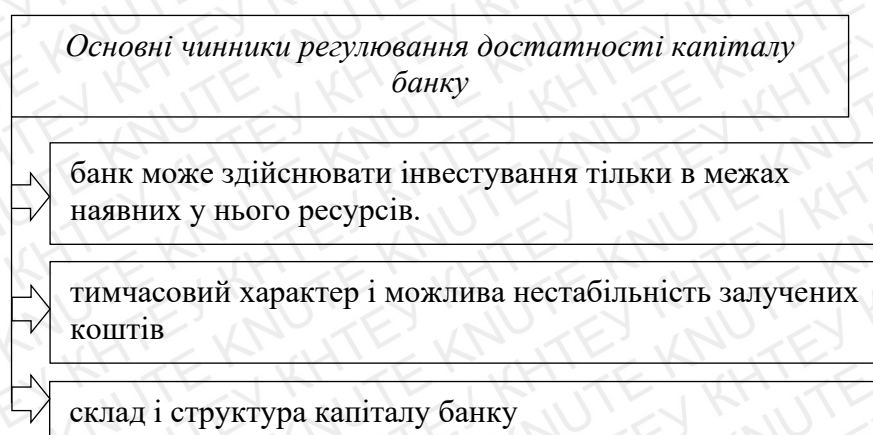

Рис. 1.2 Основні чинники регулювання достатності капіталу банку

*Примітка: складено автором на основі [37]

По-перше, банк може здійснювати інвестування тільки в межах наявних у нього ресурсів. Ресурсна база в банківській діяльності зумовлює масштаби і величину банківського портфеля і, отже, обсяг і структуру доходів банку [37].

По-друге, чималу роль у становленні структури капіталу і процентного співвідношення власних і позикових коштів відіграють тимчасовий характер і можлива нестабільність залучених коштів.

По-третє, склад і структура капіталу банку робить істотний вплив на його ліквідність та фінансові результати діяльності у цілому. Крім того, існують і такі

основоположні чинники, як період роботи банку, величина його власного капіталу, особливості діяльності банку, склад бізнесу, клієнтська база, кредитно-інвестиційна політика та, нарешті, стан середовища на банківському ринку [37].

Крім того, капіталізація банків є багаторівневим процесом, який охоплює всю економіку, модифікується на відповідних рівнях, реалізується в різних сферах, ринках, формах і галузях фінансово-економічної діяльності.

Характеризуючи дослідження достатності капіталу [10, 16], слід підкреслити, що його достатній розмір дозволяє залишатись банкам платоспроможними та продовжувати свою фінансово-економічну діяльність не дивлячись на можливі ризики непередбачуваних втрат та несприятливі ситуації на фінансових ринках. Очевидно, що недостатньо капіталізовані банки піддаються значно більшій ймовірності банкрутства у випадках погіршення макроекономічних або інших фінансово-економічних умов в ринковій економіці. Тому, на наш погляд, загальним критерієм при вирішенні питання про достатність власного капіталу банку є підтримання його величини на такому рівні, який би забезпечував максимальний прибуток для акціонерів та високу ліквідність і фінансову стійкість банківської установи.

Таким чином, виходячи з наведених вище визначень можемо стверджувати, що регулювання достатності регулятивного капіталу банку являє собою систематичний процес вироблення та прийняття управлінських рішень з питань досягнення оптимальної структури капіталу банку, її відповідності критеріям адекватності відповідно до вимог НБУ.

Показник регулятивного капіталу виступає важливим індикатором банківської діяльності. Він виражає можливість покриття банками несприятливих наслідків різноманітних дії ряду негативних чинників, що виникають у процесі роботи банків. Тому скорочення обсягу регулятивного капіталу сигналізує про погіршення рівня фінансової стійкості для банківської системи України.

Одним з основних чинників, що негативно впливає на власний капітал банків, є наявність проблемної заборгованості. Зростання її рівня призводить до

необхідності формування значних обсягів резервів, зниження ефективності банківської діяльності та може зумовлювати її збитковість, впливає на достатність власного капіталу банків. Так, згідно Постанови НБУ №368 [33], наведено визначення нормативів Н1,Н2,Р3 (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Підходи до трактування регулювання достатності капіталу банку

Нормативи	Опис нормативу
1	2
Н1	норматив мінімального розміру регулятивного капіталу визначає вимоги до гранично мінімального обсягу даного показника (у 2020 році - 200 млн. грн.)
Н2	економічний норматив Н2, встановлений Національним банком України, що відображає здатність банку своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що випливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника достатності (адекватності) регулятивного капіталу, тим більша частка ризику, що її беруть на себе власники банку. І навпаки, чим нижче значення показника, тим більша частка ризику, що її приймають на себе кредитори та вкладники банку.
Н3	норматив достатності основного капіталу (Н3) визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику (далі - загальний обсяг ризику).

У главі 1-й розділу IV наведеного нормативного документу визначено підхід до оцінювання показника Н2, що, на наш погляд, закріплює виважений підхід до оцінки рівня достатності капіталу банку з точки зору банківського нагляду.

Іншим важливим нормативним документом є Постанова НБУ №141 від 22.12.2017, яка визначає порядок здійснення Національним банком оцінки якості активних банківських операцій, достатності (адекватності) регулятивного капіталу, достатності основного капіталу (разом далі - достатність капіталу) та визначення необхідного рівня нормативів достатності капіталу з метою сприяння фінансовій стабільності, у тому числі стабільності банківської системи України шляхом оцінки стійкості банків і банківської системи України до несприятливих змін в макроекономічному середовищі.

У розділу 2 Постанови НБУ №141 [34] зазначено, що оцінювання стійкості банку здійснюється з боку НБУ на індивідуальній основі. При цьому НБУ розпорядчим актом установлює порядок оцінки стійкості банків і банківської системи України та доводить це рішення до відома банків та аудиторів.

Ст. 7 Постанови НБУ №141 визначає трьох-етапну модель оцінки стійкості банків [34]:

1) перший етап - оцінка якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями, розрахунок нормативів достатності капіталу з урахуванням результатів оцінки якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями, а також з урахуванням коригувань фінансової звітності банку за звітний рік, здійснених згідно з вимогами Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 24 жовтня 2011 року № 373 [10];

2) другий етап - екстраполяція результатів оцінки якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями, розрахунок нормативів достатності капіталу з урахуванням екстраполяції.

3) третій етап - здійснення стрес-тестування за базовим та несприятливим макроекономічними сценаріями, розрахунок нормативів достатності капіталу з урахуванням стрес-тестування, щодо якого Національний банк прийняв рішення про проведення оцінки стійкості із застосуванням трьох етапів.

Сучасна вітчизняна практика оцінювання й регулювання достатності банківського капіталу визначається насамперед нормативними вимогами до неї. Національний банк України (НБУ) відповідно до вимог Базеля I установлює нормативи достатності капіталу, які мають дотримуватися банками за будь-яких умов [37].

Грудзевич Я. В. вважає, що для оцінювання капіталізації банків недостатньо трьох економічних нормативів НБУ. Це має бути система показників, що дасть комплексну оцінку темпу зростання капіталу, його адекватності сформованим активам, ефективності використання та

взаємозв'язку з іншими чинниками (зовнішніми та внутрішніми), а також визначить рівень достатності капіталу банків за такими основними напрямками: визначення основних показників достатності капіталу банків, аналіз адекватності капіталу, ефективність використання ресурсів, оцінка залежності банківського капіталу від інших економічних категорій (наприклад, банківських ризиків, зовнішніх джерел фінансування) [6].

Ларіонова К.Л. до таких показників достатності капіталу банку відносить показники оцінки його обсягу (коефіцієнт капіталізації, темп приросту власного капіталу); показники адекватності капіталу банків (коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком активів, коефіцієнт співвідношення приросту капіталу й активів, коефіцієнт захищеності коштів клієнтів власним капіталом, коефіцієнт захищеності виданих кредитів власним капіталом, коефіцієнт співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів та капіталу, коефіцієнт співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті та капіталу, коефіцієнт співвідношення великих відкритих позицій та капіталу); показники ефективності використання ресурсів (рентабельність капіталу, рентабельність активів); показник залежності банківського капіталу від фінансових показників діяльності банку (коефіцієнт фінансової незалежності) [16]

На думку Ю.М. Дьячкова, І.В. Швецова [8] доцільною є подальша трансформація стандартів Базеля III, які посилюють вимоги щодо якісного наповнення капіталу банків за рахунок реальних активів. До складу капіталу будуть включені реальні котирувані звичайні акції та нерозподілений прибуток, і за жодних обставин – фіктивні активи. Таким чином, високий рівень капіталу сприяє зміцненню громадської довіри до банківської системи в цілому.

На думку Науменкової С. В., особливої уваги для української банківської практики заслуговує застосування буферу захисту від системного ризику, призначенням якого є мінімізація можливих втрат від довгострокового нециклічного системного та макропруденційного ризиків, який за визначенням відповідно до CRD-IV постає як ризик руйнування фінансової системи з

потенційно негативними наслідками для реальної економіки в цілому [23]. Але практичні аспекти запровадження цього буфера в країнах, які не є членами ЄС, потребують уточнення відповідно до мети, завдань і сфери застосування макропруденційних інструментів, перелік яких для країн з нестійкими економіками є доволі обмеженим. Посилення нормативних вимог до оцінювання ризиків, насамперед, кредитних, відбувається в умовах суттєвого погіршення якості кредитних портфелів: співвідношення непрацюючих кредитів до сукупних валових кредитів вітчизняних банків вже перевищує 55%. Не зупиняючись детально на розбіжностях у визначенні термінів, які використовуються у документах МВФ, МСФЗ, звернемо увагу на те, що МВФ використовує власне визначення поняття «непрацюючі кредити» (NPL – Nonperforming loans) для підвищення міжнародної співставності статистичних даних [23].

Кризові процеси в сучасному банківському секторі багато в чому визначаються недостатнім рівнем планування й управління банківським капіталом. При цьому найважливішим завданням є розроблення стратегії зростання капіталу відповідно до ризиків, що супроводжують банківську діяльність, що дало б змогу нарощувати капітал з урахуванням інтересів власників і менеджерів. У цьому разі зросте довіра з боку всіх зацікавлених учасників ринку, що може призвести до збільшення прибутку й інвестицій у статутний капітал [3].

Стратегічні завдання нарощування капіталу банків реалізуються шляхом таких техніко-економічних рішень [9]:

- а) адекватний розрахунок і дотримання розміру нормативу власних коштів;
- б) пошук додаткових ресурсів для виконання банком своїх зобов'язань перед кредиторами та вкладниками;
- в) залучення строкових депозитів для забезпечення ліквідності, а також депозитів до запитання для отримання банком прибутку за рахунок використання «дешевих» ресурсів.

Основною стратегічною метою діяльності банку у сфері забезпечення ресурсами є нарощування капіталу за умови підтримки ліквідності і забезпечення рентабельності.

Проаналізувавши підходи до нормативного визначення достатності капіталу банків у міжнародній та вітчизняній практиці, можна простежити, що вони відповідають підходам Безеля I як міжнародному стандарту вимог щодо капіталу [6]. Але слід відмітити, що поправки до Безеля I відносно ринкового ризику НБУ враховані частково, зокрема товарний та ризик процентної ставки щодо розрахунку нормативів не включені до цього визначення.

У вітчизняній банківській практиці відповідно до вимог Безеля II Компонента I «Мінімальні вимоги до капіталу» не запроваджені підходи до покриття капіталом операційного ризику.

На мою думку, врахування операційного ризику у процесі оцінки достатності капіталу банку можливе за рахунком впровадження механізму контролю ряду відносних показників, які характеризують залежність обсягу капіталу від обсягів операційної діяльності банку. Зокрема, можна скористатися такими показниками як співвідношення обсягу капіталу та обсягу виданих кредитів, співвідношення темпів приросту капіталу та темпів приросту обсягу виданих кредитів та залучених депозитів.

На мою думку, доцільною є подальше удосконалення стандартів Безеля III, які підвищують вимоги щодо наповнення капіталу банків. Усі банки мають при цьому передбачати наступні заходи: скорочення неефективного капіталу та збільшення ліквідності, виходячи з реалізації нових правил; реструктуризацію бухгалтерських балансів для покращення якості капіталу та скорочення потреби у надлишковому капіталі, що забезпечує ефективне управління обмеженими ресурсами; корегування бізнес-моделей для створення гнучких оперативних структур з ефективним капіталом, високою ліквідністю та здешевлення вартості банківських продуктів [19].

У перспективі впровадження Безеля III передбачено формування резервів капіталу, призначених для Швидше формування буферів капіталу

контрциклічного розвитку економіки та буферів капіталу для системно важливих банків. Відсутність належного обсягу резервів впливатиме на обмеження банків у виплатах дивідендів і бонусів [6]. Вважаємо, що такий підхід дасть змогу підвищити стійкість банків до негативних змін на ринку. Такий підхід впроваджується з 01.01.2020 р. у вигляді збільшення нормативу НЗ з 7 до 7,625% з подальшим щорічним нарощуванням буферу капіталу до 2,5%.¹ Одним із потужних механізмів забезпечення достатності капіталу банків є процеси злиття та поглинання банків. Вітчизняна практика свідчить про те, що в основному ці процеси відбуваються на примусовій основі, а не за власною ініціативою банків. Тому виникає потреба у приведенні законодавства щодо процесів злиття та поглинання банків до найкращих практик Європейського Союзу, що дозволить швидше здійснити процес консолідації банків [14].

У нинішніх умовах функціонування банківського бізнесу, коли санація банків відбувається переважно шляхом ліквідації неплатоспроможних банків, злиття та поглинання є більш складним, але ефективним механізмом відновлення довіри вкладників та акціонерів до банківської системи. Тому державна політика в Україні має зосередитися на пріоритетному стимулюванні злиття та поглинання банків, а саме передбачати: витіснення з ринку неефективних банків за рахунок злиття та поглинання; забезпечення достатньої кількості позитивних ефектів угод злиття та поглинання на всіх етапах економічного циклу: як на етапах спаду, так і зростання; оптимізацію фінансового забезпечення; активізацію використання при угодах злиття та поглинання спільних підприємств та інших об'єднань банківських груп [14].

Важливим напрямом зростання капіталізації банківської системи України повинно стати повернення довіри та залучення у статутні капітали банків грошових коштів населення. На сьогодні офіційна статистика свідчить, що поза банками перебуває 60 мільярдів гривень готівкових коштів [28]. За різними оцінками, на руках у населення приблизно 100-110 мільярдів доларів - це

---

¹ Поки відкладене на 1 рік в зв'язку з «коронакризою»

величезний потенціал, який може вивести українську банківську систему за показником капіталізації на рівень країн Східної Європи [27].

Національний банк України продовжує удосконалювати нормативну базу, вимоги до капіталу та ліквідності, до системи управління ризиками в банках. Як відомо, постановою Правління Національного банку України від 12 травня 2015 року №312 «Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» затверджено запровадження буферів капіталу, і банкам України необхідно забезпечити з 1 січня 2020 року наявність сформованого буфера консервації капіталу по 0,625% щорічно [38]. Формування відповідного буфера забезпечить створення банками в некризовий період запасу капіталу понад мінімальні вимоги для поглинання можливих втрат, які виникають в умовах загального економічного спаду, без порушень нормативу достатності капіталу в майбутньому.

Таким чином, можемо узагальнити, що методи регулювання достатності капіталу банку – це нормативно-регульовані механізми та способи впливу банку на обсяги та рівень капіталу з метою забезпечення його фінансової стійкості.

Систематизуємо методи регулювання достатності капіталу банку у вигляді таблиці 1.3

Таблиця 1.3

Методи регулювання достатності капіталу банку

№	Методи	Сутність	Механізм дії
1	оцінка стійкості	визначення потреби у капіталі при звичайному та стресовому сценарії	встановлення банку вимог до збільшення капіталу як буферу потенційних ризиків
2	метод лівериджу (важеля)	полягає у встановленні нормативу співвідношення власних та залучених коштів банку	збалансування фінансової рівноваги банку
3	метод порівняльного аналізу показників	визначення рівня адекватності капіталу банку встановленим нормативам	у процесі нагляду використовуються прийоми структурного, порівняльного та динамічного аналізу

Отже, регулювання достатності банківського капіталу являє собою систематичний процес вироблення та прийняття управлінських рішень з питань досягнення оптимальної структури капіталу банку, її відповідності критеріям адекватності відповідно до вимог НБУ. Основною стратегічною метою діяльності банку у сфері забезпечення ресурсами є нарощування капіталу за умови підтримки ліквідності і забезпечення рентабельності. Достатність банківського капіталу важливий показник як для самої банківської установи так і для банківської системи взагалі. Сьогодні для НБУ важливим є подальше удосконалення процесу регулювання достатності капіталу банків, зокрема посилення контролю за їх витратами, зростанням рівня капіталізації дивідендів, використання нових підходів у стрес-тестуванні, подальше удосконалення нормативного та методичного забезпечення процесів формування регулятивного капіталу. Оцінка загальної достатності капіталу вимагає визначення всіх суттєвих ризиків банку. Завдання збереження банківської стабільності потребує боротьби з системним ризиком, попередження колапсу фінансової системи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ БАНКУ

2.1 Аналіз динаміки та структури капіталів банків України та АТ КБ «ПриватБанк»

У даному питанні необхідно здійснити аналіз показників динаміки та структури балансового капіталу банків по банківській системі України цілому, а також на прикладі АТ КБ «ПриватБанк». Показники обсягу балансового капіталу по банківській системі України в цілому, а також по банку АТ КБ «ПриватБанк» наведено на рис. 2.1.

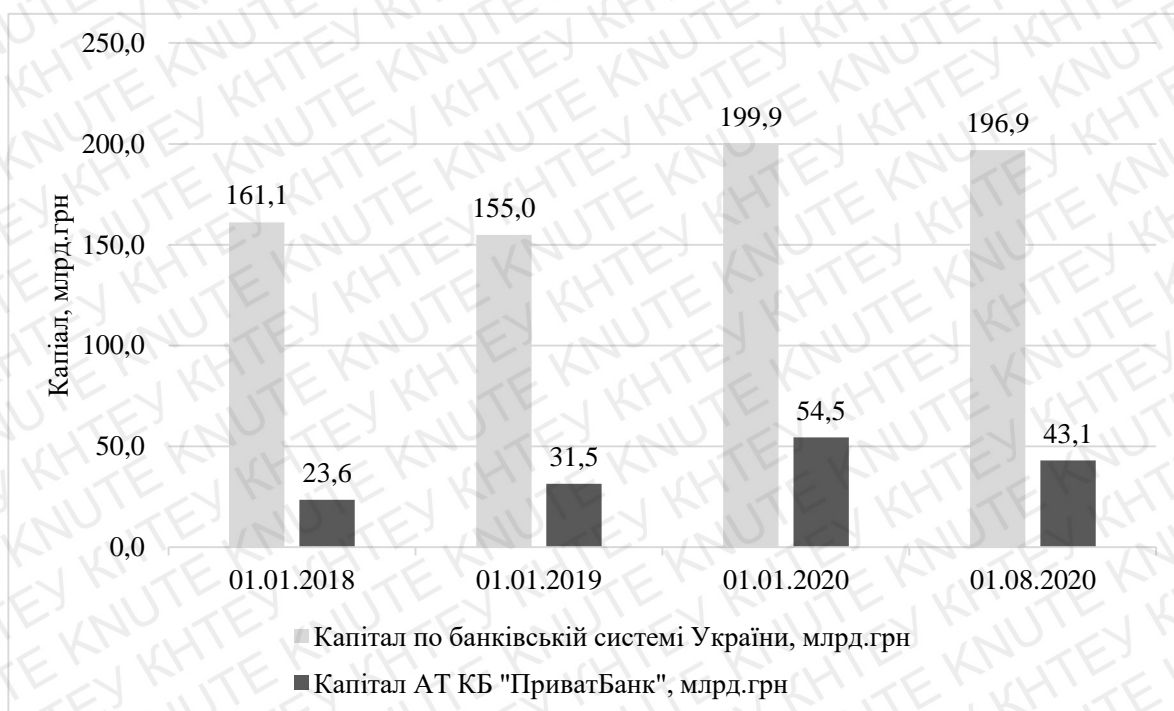

Рис. 2.1 Динаміка обсягу балансового капіталу по банківській системі України та АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр.

*Примітка: складено автором на основі [28]

З даних рис. 2.1 можемо спостерігати, що станом на початок 2018 року обсяг капіталу банків по банківській системі України становив 161,1 млрд.грн, у тому числі капітал АТ КБ «ПриватБанк» складав 23,6 млрд.грн. Станом на 01.01.2019 р. відбулося скорочення обсягу капіталу банків по банківській системі України на 3,8% до рівня 155,0 млрд.грн, а обсяг капіталу АТ КБ «ПриватБанк»

збільшився на 33,5% до рівня 31,5 млрд.грн. Станом на 01.01.2020 р. відбулося зростання обсягу капіталу банків по банківській системі України на 29,0% до рівня 199,9 млрд.грн, а обсяг капіталу АТ КБ «ПриватБанк» збільшився на 73,0% до рівня 54,5 млрд.грн. За 7 місяців 2020 року відбулося зменшення обсягу капіталу банків по банківській системі України на 1,5% до рівня 196,9 млрд.грн, а обсяг капіталу АТ КБ «ПриватБанк» скоротився на 20,9% до рівня 43,1 млрд.грн. Основною причиною скорочення балансового капіталу було зростання нерозподіленого збитку банків внаслідок погіршення економічних умов, спричинених карантинними обмеженнями в економіці.

Характеризуючи достатність капіталу по банках України варто також порівняти його з показником ВВП, а також співставити між собою показники обсягу капіталу по банку АТ КБ «ПриватБанк» та банківській системі (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Динаміка капіталу банків України за 2018–2020 (січ.-лип.) роки
(станом на дату), млрд.грн [16]**

Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %		
	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.08. 2020	01.2018 - 01.2019	01.2019 - 01.2020	01.2020 - 07.2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Валовий внутрішній продукт (номінальний), млрд. грн.	2983,0	3558,0	3974,6	4059,8	19,3	11,7	2,1
Капітал по банківській системі України, млрд.грн	161,1	155,0	199,9	196,9	-3,8	29,0	-1,5
Капітал АТ КБ «ПриватБанк», млрд.грн	23,6	31,5	54,5	43,1	33,5	73,0	-20,9
Частка капіталу банківської системи України у ВВП, %	5,4	4,4	5,5	5,3	-1,0	1,2	-0,2

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Частка капіталу АТ КБ «ПриватБанк» у ВВП, %	0,8	0,9	1,5	1,2	0,1	0,6	-0,3
Частка капіталу АТ КБ «ПриватБанк» у капіталі банківської системи України, %	14,6	20,3	27,3	21,9	5,7	6,9	-5,4

*Примітка: складено автором на основі: [28]

Порівнюючи динаміку обсягів капіталу банків з обсягами ВВП України, варто відмітити, що з 01.01.2018 р. по 01.01.2019 р. темпи зростання ВВП були вищими за темпи зростання капіталу по банківській системі України, однак нижчими, порівняно з темпами зростання обсягу капіталу банку АТ КБ «ПриватБанк». Зокрема, у 2018 році ВВП (номінальний) мав позитивну тенденцію у зміні - приріст на 19,3%, на відміну динаміки капіталу банків – який по банківській системі України скоротився на 3,8%. Це може свідчити про те, що процеси капіталізації банківської системи у цьому періоді були нижчими за рівень економічного зростання.

Порівнюючи між собою обсяги ВВП в економіці України та капіталу банківської системи, можемо зробити висновки про те, що показник частки капіталу банків по відношенню до ВВП коливався в межах 4,4-5,5% упродовж 2018-2020 рр. У той же час, у 2018-2019 рр. можна було спостерігати поступове збільшення частки капіталу АТ КБ «ПриватБанк» у структурі ВВП з 0,8% до 1,5%. Однак, у першому півріччі 2020-го року даний показник скоротився до 1,2% переважно за рахунок зниження обсягу капіталу банку АТ КБ «ПриватБанк» на 20,9%.

На думку ряду фахівців, для підтримання дієздатності банківської системи обсяг капіталу банків має становити не менш 5-7% від ВВП. Це свідчить про мінімальний рівень забезпечення достатності ресурсного потенціалу банківської системи України в частині власного капіталу [6]. З іншого боку, наведена ситуація може загрожувати стабілізації темпів економічного розвитку, оскільки

недостатність ресурсного потенціалу банківської системи може впливати на скорочення обсягів кредитування банками суб'єктів господарської діяльності.

Більшість вітчизняних банків протягом 2018-2020 (1 півр) років здійснювала нарощування капіталу насамперед шляхом збільшення статутного капіталу. Аби зрозуміти основні особливості формування капіталу банків, варто розглянути його склад за основними статтями по ключових банках країни станом на 01.08.2020 р.

Таблиця 2.2

Склад балансового капіталу банків України на 01.08.2020 р., млн.грн

Банк	Статутний капітал	Емісійні різниці	Незарєєстрований статутний капітал	Інший додатковий капітал	Резервні та інші фонди банку	Резерв и переоцінки	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Усього капітал
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Банки з державною часткою</i>								
АТ КБ «ПриватБанк»	206 060	23	0	0	12 201	606	-175 786	43 104
АТ «Ощадбанк»	49 473	0	0	0	270	3 541	-29 541	23 743
АТ «Укрексімбанк»	38 730	0	0	0	207	806	-33 261	6 483
АБ «УКРГАЗБАНК»	13 319	136	0	-627	550	569	-4 924	9 023
Усього по банках з державною часткою	307 582	159	0	-627	13 228	5 522	-243 512	82 353
<i>Банки іноземних банківських груп</i>								
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	6 155	3034	0	0	2 259	974	3 053	15 473
АТ «АЛЬФА-БАНК»	28 726	2368	0	0	1 421	88	-23 532	9 070
АТ «УКРСИБ-БАНК»	5 069	811	0	0	892	7	785	7 564
АТ «СБЕРБАНК»	24 065	271	0	0	850	128	-16 614	8 700
АТ «ОТП БАНК»	6 186	405	0	0	837	42	1 205	8 675
АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	1 223	0	0	0	2 226	67	2 138	5 654

*Примітка: складено автором на основі: [28]

З даних табл. 2.2 можемо бачити, що по державних банках (або банках, в яких є державна частка) обсяг капіталу станом на 01.08.2020 р. становив 83 950 млн.грн. При цьому статутний капітал складав 307582 млн.грн. Тобто, сумарний обсяг капіталу є меншим, порівняно з обсягами статутного капіталу, що пояснюється досить високими показниками непокритих збитків.

Як свідчать дані табл. 2.2, обсяги непокритого збитку на 01.08.2020 р. склали -243512 млн.грн, що є досить значними по відношенню до обсягу статутного капіталу банків. Переважна частина непокритих збитків була характерна для АТ КБ "ПриватБанк" і складала -175786 млн.грн. Наведена ситуація свідчить про дефіцит поповнення капіталу банків за рахунок такого джерела, як прибуток.

Розглянемо динаміку обсягу регулятивного капіталу банків (рис. 2.2). Показник регулятивного капіталу виступає важливим індикатором банківської діяльності. Він виражає можливість покриття банками несприятливих наслідків впливу негативних чинників, що виникають у процесі роботи банків. Тому скорочення обсягу регулятивного капіталу сигналізує про погіршення рівня фінансової стійкості для банківської системи України.

Як свідчать дані рис. 2.2, обсяг регулятивного капіталу банків в банківській системі мав поступову тенденцію до зростання, починаючи з 2017-го року.

Станом на 01.08.2020 року обсяг регулятивного капіталу банків України склав 142,2 млрд.грн, що вище рівня даного показника на початок 2017-го року на 10%. Регулятивний капітал був нижче за балансовий переважно за рахунок значної суми непокритих збитків банків (рис. 2.2). Динаміка різниці між балансовим та регулятивним капіталом банків зростала у 2018-2019 рр., однак за 7 міс. 2020 р. дана різниця скоротилася більш ніж в півтора рази.

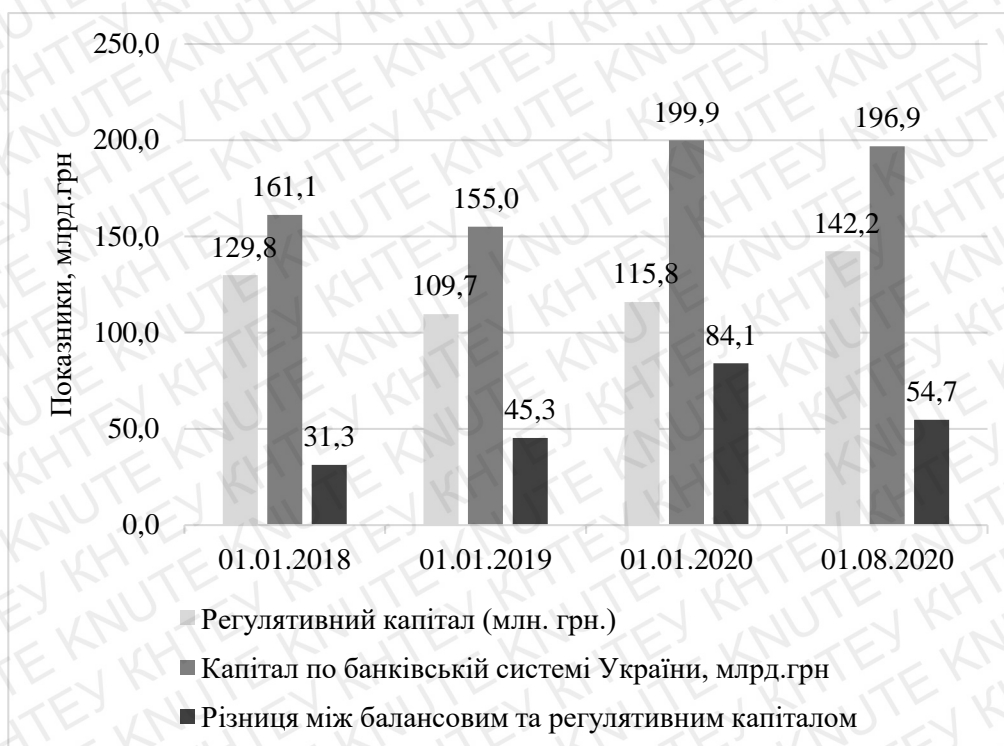

Рис. 2.2 Динаміка обсягу регулятивного капіталу банків України з 01.01.2018 по 01.08.2020(7 міс.) рр., млн.грн

*Примітка: складено автором на основі: [28]

Важливо також розглянути динаміку нормативів достатності регулятивного капіталу (Н2) та основного капіталу (Н3) банків в банківській системі України за 2015–2020 (1-2 кв) роки, яку наведено на рис. 2.3. Як свідчать дані, представлені на рис. 2.3 статистичні дані, норматив достатності регулятивного капіталу банків на початку 2015 року становив 8,92%. Даний показник в цілому не відповідав або був нижчим за нормативне значення (10%), але при цьому спостерігалось поступове його зростання до 2020-го року, порівняно з попередніми роками.

Станом на 01.08.2020 р. значення нормативу Н2 складало 21,52%, що вище за рівень даного показника на початок 2015-го року.

Рис. 2.3 Динаміка нормативів достатності регулятивного капіталу (Н2) та основного капіталу (Н3) банків в банківській системі України за 2015 –2020 (1-2 кв), %

*Примітка: складено автором на основі: [28]

Одним з основних чинників, що негативно впливає на власний капітал банків, є наявність проблемної заборгованості. Зростання її рівня призводить до необхідності формування значних обсягів резервів, зниження ефективності банківської діяльності та може зумовлювати її збитковість, впливає на достатність власного капіталу банків. Так, згідно Постанови НБУ №368 [12], наведено визначення нормативу Н2. У главі 1-й розділу IV наведеного нормативного документу визначено підхід до оцінювання показника Н2, що, на наш погляд, закріплює виважений підхід до оцінки рівня достатності капіталу банку з точки зору банківського нагляду. На показник Н2 досить значний вплив мала динаміка валютного курсу гривні. Ризикові активи, номіновані у валюті, зростали, а на розмір капіталу впливала валютна позиція банків.

Також варто проаналізувати динаміку регулятивного капіталу найбільших банків, у т.ч. і по АТ КБ «Приватбанк» (табл. 2.3).

**Динаміка регулятивного капіталу найбільших банків України за
2018–2020 роки (станом на дату), млн.грн**

Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %	
	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.08.2020	01.2018 - 08.2020	01.2020 - 08.2020
АТ КБ «ПриватБанк»	22,3	19,6	19,2	35,4	59,0	84,2
АТ «Ощадбанк»	13,0	13,2	12,4	17,2	32,5	39,4
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	10,1	10,5	10,7	13,1	29,8	22,3
АТ «Укрексімбанк»	11,0	11,1	13,7	9,6	-12,3	-29,5
АТ «АЛЬФА- БАНК»	4,4	5,7	8,3	8,7	97,6	4,3
АТ «СБЕРБАНК»	5,0	5,7	8,3	8,3	67,5	0,6
АТ «ОТП БАНК»	3,6	5,0	6,8	7,9	116,1	15,4
АБ «УКРГАЗБАНК»	5,3	5,7	7,2	7,8	47,7	8,8
АТ «ПУМБ»	3,6	5,3	7,9	7,6	110,3	-3,5
АТ «УКРСИББАНК»	6,3	6,4	6,1	7,0	9,7	13,9
АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	3,7	4,7	5,2	6,1	63,0	15,7
АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК»	2,0	3,2	3,8	4,1	102,7	7,7
<i>По Україні</i>	<i>129,8</i>	<i>109,7</i>	<i>115,8</i>	<i>142,2</i>	<i>9,5</i>	<i>22,8</i>

*Примітка: складено автором на основі: [28]

Можемо бачити з даних табл. 2.3, що упродовж 2018-2020 (січ-лип) рр. обсяг регулятивного капіталу по Україні зріс на 22,8%, в тому числі за рахунок його зростання по таких банках: АТ КБ «ПриватБанк» - на 59,0%, АТ «Ощадбанк» - на 32,5%, АТ «Райффайзен Банк Аваль» - на 29,8%, АТ «АЛЬФА-БАНК» - на 97,6%, АТ «СБЕРБАНК» - на 67,5%, АТ «ОТП БАНК» - на 116,1%.

Упродовж 7 міс. 2020 року обсяг регулятивного капіталу по Україні зріс на 22,8%, в тому числі за рахунок його збільшення по таких банках: АТ КБ «ПриватБанк» - на 84,2%, АТ «Ощадбанк» - на 39,4%, АТ «Райффайзен Банк Аваль» - на 22,3%, АТ «АЛЬФА-БАНК» - на 4,3%, АТ «СБЕРБАНК» - на 0,6%,

АТ «ОТП БАНК» - на 15,4%. Збільшення обсягу регулятивного капіталу відбувалося за рахунок докапіталізації банків.

Одним з основних чинників, що негативно впливає на власний капітал банків, є наявність проблемної заборгованості. Зростання її рівня призводить до необхідності формування значних обсягів резервів, зниження ефективності банківської діяльності та може зумовлювати її збитковість, впливає на достатність власного капіталу банків.

Протягом 2016–2018 років обсяг недіючих кредитів постійно зростав: у 2016 році він збільшився на 47,6%; у 2017 році – на 10,1%; у 2018 році – на 45,9%. Розмір чистих недіючих кредитів мав схожу тенденцію у 2016 році, але у 2016 році їх обсяг скоротився на 15,0%, що спричинене збільшенням резервів за ними. У 2018 році спостерігалось незначне зростання, а саме на 0,7% (Додаток А). У 2016 році власного капіталу було недостатньо для покриття чистих недіючих кредитів. Лише за додаткової зовнішньої капіталізації банків вдалося забезпечити достатній рівень власного капіталу.

Згідно з деякими дослідженнями впливу проблемної заборгованості на власний капітал банку можна стверджувати, що за зростання проблемної заборгованості на 1 млн. грн. власний капітал банку має зрости на 1,4 млн. грн. для покриття ризиків за активними операціями банківських установ [10].

Також варто додати, що у 2018 році з 82 платоспроможних банків норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2), який повинен становити не менше 10%, на 1 травня порушували два банки. Про це свідчать дані НБУ [16]. Згідно з оприлюдненою інформацією, у російського ВТБ Банку показник Н2 склав 8,02% (8,05%), також практично російського Банку Форвард цей показник становив 0% у зв'язку з негативним значенням регулятивного капіталу (-242,61 млн гривень). Мегабанк, мав показник 8,46%, підвищив рівень регулятивного капіталу до 10,01% [20].

Серед 82 платоспроможних банків менше необхідних 200 млн грн, регулятивний капітал (норматив Н1) був у банку Форвард (-253,07 млн грн; зріс з мінус 242,61 млн грн). Норматив миттєвої ліквідності (Н4), який повинен

становити не менше 20%, знову виконували всі банки, як і норматив поточної ліквідності (Н5), який повинен становити не менше 40%. Норматив короткострокової ліквідності (Н6), який повинен становити не менше 60%, порушував ВТБ Банк (29,96%; місяцем раніше було 30,31%), Укрсоцбанк (45,45%; було 44,71%), Банк Кредит Дніпро (57,36%; було 58,66%). Знову 15 банків з 82 порушували норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), який повинен складати не більше 25% [20].

Таким чином, обсяг регулятивного капіталу банків в банківській системі мав поступову тенденцію до зростання, починаючи з 2017-го року. Обсяг регулятивного капіталу банків в банківській системі мав поступову тенденцію до зростання, починаючи з 2017-го року. Станом на 01.08.2020 року обсяг регулятивного капіталу банків України склав 142,2 млрд.грн, що вище рівня даного показника на початок 2017-го року на 10%. Регулятивний капітал був нижче за балансовий переважно за рахунок значної суми непокритих збитків банків. Динаміка різниці між балансовим та регулятивним капіталом банків зростала у 2018-2019 рр., однак за 7 міс. 2020 р. дана різниця скоротилася більш ніж в півтора рази. Станом на 01.08.2020 р. значення нормативу Н2 складало 21,52%, що вище за рівень даного показника на початок 2015-го року. Значення коефіцієнта співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком активів у 2015-2020 роках відповідають їхньому нормативному значенню (не менше 10%). Норматив достатності регулятивного капіталу банків на початку 2015 року становив 15,6%. Даний показник в цілому відповідав або був вищим за нормативне значення (10%), але при цьому спостерігалось поступове його зниження до 2017-го року, порівняно з попередніми роками.

2.2. Діагностика достатності капіталу банку

З метою проведення діагностики капіталу досліджуваного банку АТ КБ «ПриватБанк», проаналізуємо показники обсягу та структури його капіталу. Динаміку обсягу та складових власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 (7 міс.) рр. наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Динаміка обсягу та складових балансового капіталу АТ КБ «ПриватБанк»
за 2017-2020 (станом на 01.08) рр., млн.грн**

Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %		
	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.08. 2020	01.2018 - 01.2019	01.2019 - 01.2020	01. 2020 - 08.2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Акціонерний капітал	206060	206060	206060	206060	0,0	0,0	0,0
Емісійний дохід	23	23	23	23	0,0	0,0	0,0
Резерв переоцінки будівель	687	614	614	606	-10,6	0,0	-1,3
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	-3303	-1274	-1274	-2367	-61,4	0,0	-85,8
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	0,0	0,0	0,0
Загальні резерви та інші фонди	6211	6850	27	27	10,3	-99,6	0,0
Накопичений дефіцит	-	-	-	-	-10,8	-4,1	-6,4
Усього капітал	31464	54529	54625	43104	73,3	0,2	-21,1

*Примітка: за даними фінансової звітності банку

Як свідчать дані табл. 2.4, упродовж періоду з 01.01.2018 по 01.01.2019 р. обсяг балансового капіталу банку збільшився 73,3%, а у період з 01.01.2019 по 01.01.2020 р. – на 0,2%. Зростання капіталу банку у 2018 році в значній мірі зумовлювалося тенденцією до збільшення загальних резервів та інших фондів (зростання на 10,3%) і паралельним зниженням нереалізованим збитком від інвестиційних цінних паперів (скорочення на 61,4%), зниженням накопиченого дефіциту на 10,8%. Зниження темпів зростання капіталу банку у 2019 році було продиктоване зменшенням загальних резервів та інших фондів на 99,6%.

За період з 01.01.2020 по 01.08.2020 р. обсяг капіталу банку АТ КБ «ПриватБанк» зменшився на 21,1%, що було спричинене переважно зростанням

абсолютної суми нереалізованого збитку від інвестиційних цінних паперів (скорочення на 85,8%) та підвищенням обсягу накопиченого дефіциту на 6,4%.

Акціонерний капітал банку становив 206060 млн.грн. При цьому даний показник залишався незмінним упродовж 2018-2020 рр. внаслідок відсутності докапіталізації банку з боку держави. Держава в особі Кабінету Міністрів України виступає мажоритарним акціонером АТ КБ "ПриватБанк". На частку держави припадає 100% акцій банку. Варто відмітити, що акціонерний капітал в сумі 206060 представлений сукупністю простих іменних акцій номінальною вартістю 280 грн кожна. Крім того, аудиторська компанія «Ernst&Yang» провела дослідження функціонування АТ КБ "ПриватБанк" та його фінансового стану (due diligence). Виходячи з отриманих результатів дослідження та, базуючись на аудиторському висновку, з боку НБУ було надано рекомендацію КМУ розглянути варіанти збільшення акціонерного капіталу банку задля можливого зростання нормативу достатності регулятивного капіталу (нині він є нижчим за 10%).

Емісійний дохід та інший дохід за операціями з акціонерами упродовж усього досліджуваного періоду залишався без змін, оскільки банк не проводив у 2018-2020 рр. операцій з поповненням власного капіталу шляхом емісії боргових цінних паперів.

Резерв переоцінки будівель становив на початок 2018-го року 687 млн.грн. У 2018 році даний показник зменшився на 10,6% і склав 614 млн.грн., а у 2019 році він залишався незмінним. За період з 01.01.2020 по 01.08.2020 рр. резерв переоцінки будівель знизився на 1,3% і склав 606 млн.грн.

Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів має постійне негативне сальдо, яке на початок 2018-го року становило 3303 млн.грн. За період з 01.01.2020 по 01.08.2020 рр. даний показник зріс у абсолютному вимірі на 1093 млн.грн.

Досить негативним чинником формування капіталу АТ КБ «ПриватБанк» є стабільна тенденція до зростання накопиченого дефіциту, починаючи з початку 2020 року. Так, станом на 01.01.2020 р. накопичений дефіцит склав 162999

млн.грн, а за 7 місяців 2020 року даний показник зріс у абсолютному вираженні на 10420 млн.грн, впливаючи тим самим на зниження загального обсягу капіталу.

Підсумовуючи вищевикладений аналіз також варто додати, що у складі капіталу банку переважала частка акціонерного капіталу, який перекривав від'ємні значення непокритого збитку та впливав на забезпечення позитивного значення капіталу.

Проаналізуємо динаміку обсягу регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за період з 01.01.2018 по 01.08.2020 рр. (рис. 2.4).

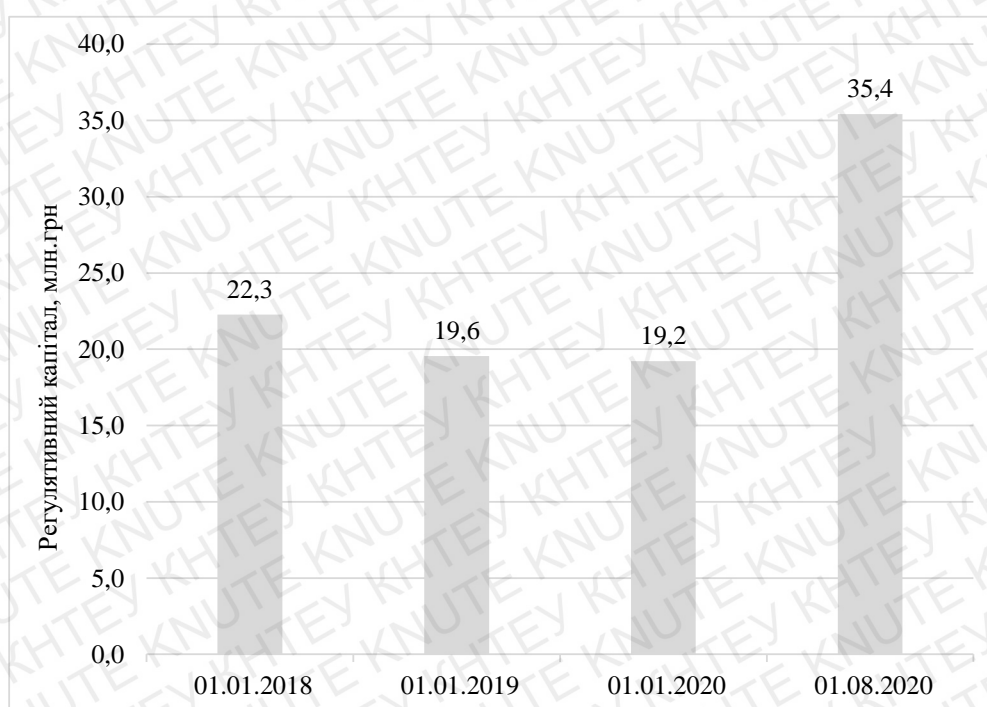

Рис. 2.4 Динаміка обсягу регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.2018 по 01.07.2020 рр., млн.грн

*Примітка: за даними фінансової звітності банку

Як свідчать дані рис. 2.4, обсяг регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» не мав односпрямованої тенденції. Темпи зміни регулятивного капіталу відображено на рис. 2.5.

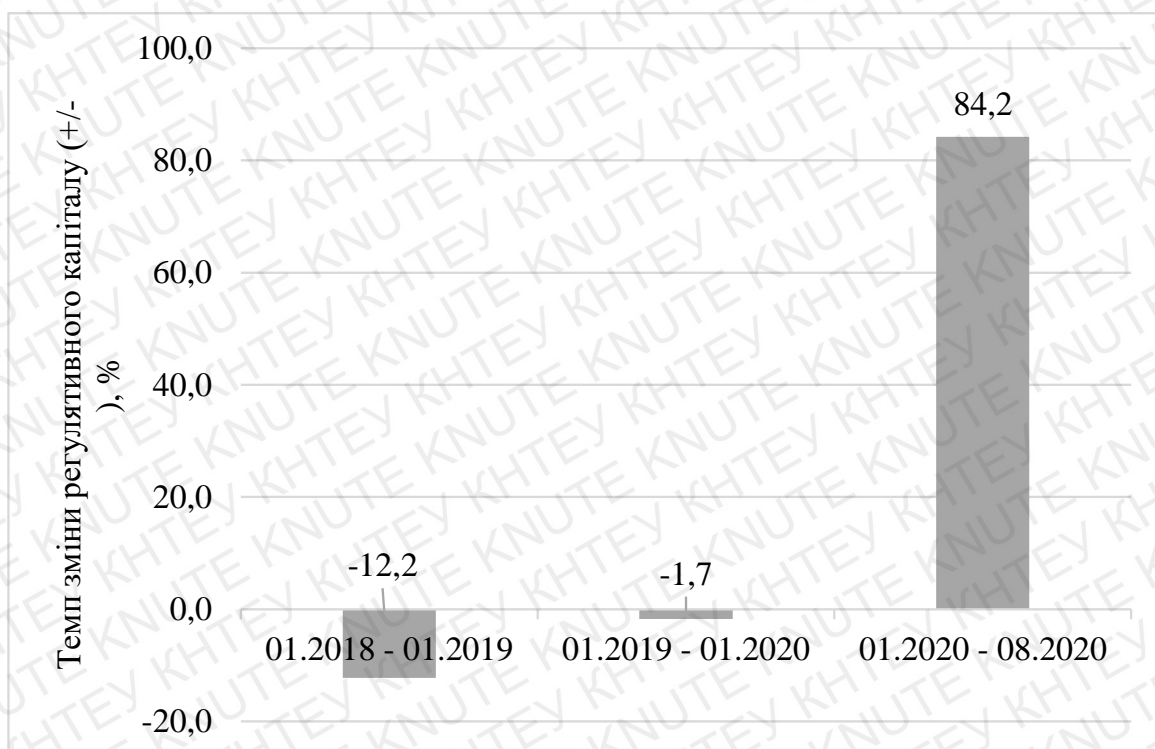

Рис. 2.5 Динаміка темпів зміни регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» з 01.01.2018 по 01.08.2020 рр, %.

*Примітка: за даними фінансової звітності банку

Упродовж 2018 року відбулося скорочення обсягу регулятивного капіталу банку на 12,2%. У 2019 році даний показник продовжив тенденцію до зниження – скорочення обсягу регулятивного капіталу на 01.01.2020 р склало 1,7%. Починаючи з початку 2020 року тенденція у динаміці регулятивного капіталу змінилася на протилежну. За 7 міс. 2020 року обсяг регулятивного капіталу зріс на 84,2% і склав 35,4 млрд.грн.

Збільшення обсягу регулятивного капіталу банку у період з 01.01.2020 по 01.08.2020 рр. було спричинене зростанням суми основного капіталу на 10,5 млрд.грн за цей період [28].

Також було здійснено розрахунок показника достатності регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за даними його фінансової звітності (взято показники зобов'язань банку) та за даних НБУ (взято показники обсягу регулятивного капіталу) [28] (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Оцінка нормативу достатності регулятивного капіталу АТ КБ
«ПриватБанк» за 2018-2020 рр. (станом на 01.08)**

№	Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %		
		01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.08. 2020	01.2018 - 01.2019	01.2019 - 01.2020	01.2020 - 08.2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Норматив Н2, %	17,33	17,46	14,15	29,12	0,13	-3,31	14,97
2	Регулятивний капітал, млн.грн (норматив Н1)	22,3	19,6	19,2	35,4	-12,2	-1,7	84,2
3	Обсяг зобов'язань банку, млн.грн	230,1	246,6	255,2	290,2	7,2	3,5	13,7
4	Показник левериджу, (1 / 2 * 100%), %	9,7	7,9	7,5	12,2	-1,8	-0,4	4,7

*Примітка: за даними фінансової звітності банку

Також результати оцінки достатності регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр. наведено на рис. 2.6.

Як свідчать наведені у табл. 2.5 та на рис. 2.6 показники, в цілому рівень достатності регулятивного капіталу банку АТ КБ «ПриватБанк» за період з 01.01.2018 по 01.01.2019 збільшився на 0,19%. При цьому варто відмітити перевищення темпу приросту зобов'язань (+7,2%) над темпом приросту регулятивного капіталу (-12,2%) у 2018 році. З 01.01.2019 по 01.01.2020 відбулося зниження нормативу достатності регулятивного капіталу банку на 3,31%, що також було зумовлене передусім перевищенням темпу приросту зобов'язань (+3,5%) над темпом приросту регулятивного капіталу (-1,7%) у 2018 році. За 7 міс. 2020 року рівень достатності регулятивного капіталу банку АТ КБ «ПриватБанк» зріс 14,97%.

Рис. 2.6 Динаміка рівня достатності регулятивного капіталу у порівнянні з його мінімально-допустимим значенням для банку АТ КБ «ПриватБанк» у 2018 -2020 (станом на 01.08) рр., %

*Примітка: за даними фінансової звітності банку

Отже, упродовж 2018 року відбулося скорочення обсягу регулятивного капіталу банку на 12,2%. У 2019 році даний показник продовжив тенденцію до зниження – скорочення обсягу регулятивного капіталу на 01.01.2020 р склало 1,7%. Починаючи з початку 2020 року тенденція у динаміці регулятивного капіталу змінилася на протилежну. За 7 міс. 2020 року обсяг регулятивного капіталу зріс на 84,2% і склав 35,4 млрд.грн. За 7 міс. 2020 року рівень достатності регулятивного капіталу банку АТ КБ «ПриватБанк» збільшився 4,7%. Рівень достатності регулятивного капіталу банку АТ КБ «ПриватБанк» за період з 01.01.2018 по 01.01.2019 збільшився на 0,19%. При цьому варто відмітити перевищення темпу приросту зобов'язань (+7,2%) над темпом приросту регулятивного капіталу (-12,2%) у 2018 році. З 01.01.2019 по 01.01.2020 відбулося зниження нормативу достатності регулятивного капіталу банку на 3,31%,

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ БАНКУ

3.1. Досвід зарубіжних країн щодо регулювання достатності капіталу банку

Питання забезпечення достатності капіталу у банківській системі України потребує ретельного вивчення зарубіжного досвіду. На нашу думку, доцільним є визначення оптимальних інструментів з боку держави на макро- та мікрорівні, які використовувалися в різних країнах з метою стабілізації показників достатності банківського капіталу. На макрорівні необхідно забезпечити стимулювання нарощування банківського капіталу шляхом установаження відповідних регуляторних та фіскальних важелів. Комплексне вирішення проблем вибору джерел нарощування капіталу банків має забезпечити насамперед удосконалення банківського законодавства, активізацію ролі банківських асоціацій, дієвість регулятивної політики НБУ, створення системи рейтингування та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних банків порівняно з іноземними. Вітчизняний банківський капітал повинен бути достатнім, щоб протистояти кризам та не допустити економічного спаду в країні.

Останнім часом у зарубіжній і вітчизняній практиці все більше уваги приділяється управлінню достатністю капіталу в банківському секторі з використанням систем оцінки фінансової стабільності банків, спрямованих на виявлення ознак і природи кризових явищ, а також причин, що в майбутньому можуть призвести до виникнення кризи.

За цих обставин доцільно розглянути системи оцінки достатності капіталу банків, що набули найбільшого поширення в країнах з розвиненими кредитно-фінансовими відносинами, а саме Сполучених Штатах Америки, деяких країнах - членах Європейського Союзу. Так, фахівці Банку міжнародних угод (Bank for International Settlements - BIS) пропонують наступну класифікацію систем оцінки

достатності капіталу банків в залежності від форм дослідження діяльності банків та підходів, покладених в їх основу [5]: рейтингові системи оцінки; системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп; системи комплексної оцінки банківського ризику; статистичні моделі систем раннього реагування; мікро- та макропруденційний аналіз (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Системи оцінки достатності капіталу банків у зарубіжній та вітчизняній практиці

№ п/п	Країна	Рейтингові системи оцінки	Системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп	Системи комплексної оцінки банківського ризику	Статистичні моделі систем раннього реагування	Мікро- та макро-пруденційний аналіз
1	2	3	4	5	6	7
1	США	CAMELS, BOPEC, ROCA, CAMEO, CAEL	Bank Monitoring Screens	-	SEER, SCOR, Bank Calculator - OOT	Моніторинг ІФС, стрес-тестування
2	Канада	CAMEO	-	-	-	
3	Великобританія	-	-	RATE	-	
4	Німеччина	-	BAKIS	-	-	
5	Франція	ORAP	-	-	SAABA	
6	Італія	PATROL	-	-	-	
7	Польща	CAMELSO	-	-	-	
8	Чехія	CAMELSO	-	-	-	
9	Словаччина	CAMELSO	-	-	-	
10	Нідерланди	-	-	RAST	-	
11	Країни Балтії	CAMELSO	-	-	-	
12	Україна	CAMELSO	-	-	-	

*Примітка: складено автором на основі [40]

Як правило банківський нагляд в переважній більшості країн не обмежується використанням однієї системи оцінки достатності капіталу банків. Найбільш відомими рейтинговими системами, що використовуються в економічно розвинених країнах світу, є: рейтинг компанії Standart & Poor's, аналіз балансу «М» банку, рейтинг експертів Sheshunoff Bank, рейтингова система CAMEL [5].

На основі наведених рейтингів зовнішні користувачі можуть лише частково сформулювати свою думку щодо доцільності майбутньої співпраці з банком, оскільки вони не повністю показують реальну оцінку надійності банку.

У процесі оцінювання капіталізації банків та чинників, які впливають на достатність капіталу банку, найбільш розповсюдженими в зарубіжній практиці є рейтингові системи оцінки, кінцевим результатом яких є віднесення досліджуваного банку до тієї чи іншої групи ризику достатності капіталу. Рейтингові системи за способами оцінювання поділяються на експертні, бухгалтерські та змішані; за способом нагляду - на дистанційні та комбіновані; за рівнем прозорості - на відкриті і закриті, за методом побудови - на бальні та індексні; за масштабом розповсюдження - міжнародні й національні; за типом власності - державні та недержавні. Особливістю державних рейтингів є їх закритість: дані рейтингу не публікуються в офіційній пресі, а використовуються органами банківського нагляду для запобігання банкрутства банків та забезпечення капіталізації банків всієї банківської системи [2]. Найбільш поширеними рейтинговими системами є бальні або скорингові методики, які дозволяють зацікавленим особам, наприклад, клієнтам та вкладникам швидко оцінити рівень капіталізації банків банку.

Системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп дозволяють оперативно діагностувати фінансові проблеми, що можуть становити загрозу для достатності капіталу банку та його фінансової стабільності. Коефіцієнтний аналіз є досить простим, доступним та легко реалізується в практичній діяльності як банків, так і наглядових органів.

Системи комплексної оцінки банківського ризику передбачають послідовну реалізацію сукупності процедур, починаючи від первинного ознайомлення з фінансовою звітністю і закінчуючи розробкою антикризових заходів, спрямованих на попередження та мінімізацію втрат банку у разі настання негативних подій.

Проведене дослідження рейтингових систем, систем коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп, систем комплексної оцінки банківського ризику показало, що різні національні системи оцінки мають певні спільні ознаки: основним інформаційним джерелом для проведення аналізу є фінансова звітність банку; більшість систем використовується для оцінки як капіталізації

банків банку, так і надійності та ризиків банків; як вихідні у них використовуються абсолютні показники, що характеризують масштаби банків, і деякі відносні показники: якість активів, достатність капіталу, прибутковість, ліквідність, ринковий ризик, управління та контроль, економічні та інші показники (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Порівняльна характеристика показників систем оцінки достатності капіталу банків

Система оцінки	Загальна кількість показників	Якість активів	Достатність капіталу	Прибутковість	Ліквідність	Ринковий ризик	Управління та контроль	Економічні	Інші
CAMELS	6	1	1	1	1	1	1	-	-
BOPEC	5	-	1	1	-	-	-	3	-
ROCA	4	1	-	-	-	1	1	-	1
CAMEO	5	1	1	1	-	-	2	-	-
CAEL	19	5	5	4	5	-	-	-	-
CAMEL	5	1	1	1	1	-	1	-	-
ORAP	14	4	2	3	1	1	3	-	-
PATROL	5	1	1	1	1	-	1	-	-
Bank Monitoring Screens	39 фінансових + 35 ринку капіталу	21	5	5	8	-	-	-	35
BAKIS	47	18	1	10	2	16	-	-	-
RATE	9	1	1	1	1	1	3	-	1
RAST	13	1	-	-	1	3	3	-	5
SEER	11	7	1	1	2	-	-	-	-
SCOR	12	7	1	1	3	-	-	-	-
Bank Calculator - OOT	10	1	1	1	1	-	-	1	5
SAABA	5	1	1	1	1	-	1	-	-

*Примітка: складено автором на основі [16, 40]

Їх недоліком є те, що вони забезпечують оцінку лише поточної капіталізації банків на певну дату. Для визначення потенційних проблем та ризиків, що можуть виникнути в майбутньому, використовуються статистичні моделі систем раннього реагування, мікро- та макропруденційний аналіз.

Мікро- та макропруденційний аналіз дозволяє прогнозувати тенденції розвитку банківських процесів внаслідок впливу різних потрясінь і поширення «ефекту зараження», що виникають на окремих фінансових ринках або

макроекономічному рівні загалом, а також негативних подій в окремих банках [14].

Мікро- і макропруденційний аналіз є взаємопов'язаними, оскільки вищий ступінь стійкості окремого банку знижує ризик виникнення системної банківської кризи [42]. В зарубіжній практиці мікро- та макропруденційний аналіз реалізується на підставі моніторингу та стрес-тестування банків.

Рейтинговий аналіз не може гарантовано визначити абсолютну надійність чи ефективність банківської установи. Постійні зміни в економічному та політичному житті мають безпосередній вплив на банківську систему, проте їх неможливо спрогнозувати. Жодна рейтингова методика не є універсальною і не існує єдиного обґрунтованого підходу до побудови рейтингової системи оцінки надійності банків України.

Більшість науковців критикує наявні відкриті рейтингові моделі оцінки діяльності банків у двох напрямках: значення вагових коефіцієнтів, які враховуються для розрахунку інтегрального показника, і системи параметричних показників [14]. Постійні зміни на фінансовому ринку спричиняють необхідність перераховувати коефіцієнти рейтингових методик та оптимізувати параметричні показники, щоб зберегти адекватність результатів оцінки за такою методикою.

Важливо звернути увагу на досвід країн ЄС.

Для подолання наслідків світової фінансової кризи у червні 2012 р. уряди країн, що входять до Єврозони, прийняли рішення про створення Банківського Союзу з метою встановлення нових правил регулювання достатності капіталу банків у межах Єврозони. Головними складовими Банківського Союзу є Єдиний наглядовий механізм (Single Supervisory Mechanism), управління яким здійснюється ЄЦБ, Єдиний механізм санації банків (Single Resolution Mechanism), а також Європейська система гарантування вкладів (European Deposit Guarantee Scheme) [40].

Основною метою нових правил регулювання достатності капіталу банків є, перш за все, зниження ймовірності виникнення криз, застосування єдиного

механізму порятунку проблемних фінансових установ та забезпечення функціонування системи гарантування вкладів клієнтів і налагодження механізму державної підтримки проблемних банків [44].

Ключовими напрямками регулювання достатності капіталу банків у країнах Єврозони є встановлення пруденційних стандартів корпоративного управління, вимог до фінансової звітності та адекватності капіталу, вдосконалення методології розрахунків показників, за допомогою яких оцінюється стан як банківського, так і корпоративного сектору, агрегованих мікропруденційних показників, розвитку базових і нормативних індикаторів, використання стрес-тестування.

Макропруденційні індикатори охоплюють дві категорії показників: агреговані мікропруденційні та макроекономічні. В залежності від типу виявлених проблем, більшу увагу приділяють тим чи іншим показникам. Це обумовлює існування певних відмінностей у системі показників за різними країнами. Наприклад, ЄЦБ зосередився на аналізі показників діяльності банків як потужніших фінансових посередників, використовуючи при цьому три категорії індикаторів: стійкості банківської системи, макроекономічного розвитку, а також стану фінансово-економічного середовища. Доречно зауважити, що Світовий банк враховує однаково як макроекономічні, так і показники стійкості фінансової системи [41].

У 2017-2019 рр. в рамках ЄС підходи до наглядової роботи та оцінки достатності капіталу банків еволюціонували в напрямку більш детального врахування впливу різних стресових сценаріїв на капітал та ліквідність. На додаток до власних оцінок нагляду, в ряді країн проводиться регулярна незалежна оцінка якості активів, а також стрес-тестування активів і ліквідності найбільших банків — згідно попередньо узгодженої методики та під ефективним контролем регулятора. Проведення такої оцінки дозволяє істотно доповнити інструментарій та дані нагляду і визначити реальну потребу найбільших банків у капіталі й ліквідності [43].

ЄЦБ одночасно оцінює якість активів та здійснює стрес-тестування. Оцінка якості активів ЄЦБ фокусується на найбільш ризикованих і непрозорих складових банківських балансів і включає наступні етапи:

- обираються портфелі для включення їх до перевірки в залежності від системної значущості банку;
- перевіряється якість даних, спроможність внутрішньобанківських систем оцінки активів, класифікація прострочених кредитів, здійснюється суцільна оцінка активів та забезпечення;
- проводиться порівняння результатів при різних стандартах звітності та обліку в банках, що належать до різних юрисдикцій [43].

У процесі стрес-тестування ЄЦБ перевіряє банки на стійкість до кредитного, ринкового і суверенного ризиків, а також ризику зміни вартості капіталу на грошово-кредитному ринку шляхом сценарного моделювання економічних шоків. Серед параметрів шоківих макроекономічних сценаріїв розглядаються динаміка ВВП, інфляція, безробіття та ряд інших показників. Банкам, які не витримали стрес-тест, підвищуються вимоги до капіталу, план нарощення якого вони направляють до ЄЦБ. Відповідно до планів докапіталізації банки, насамперед, використовують приватні джерела залучення капіталу, включаючи кошти акціонерів, а вже потім (при необхідності), вони можуть запросити державну підтримку через Єдиний механізм із реструктуризації банків [42].

Розвиток пруденційного нагляду здійснюється у напрямку вдосконалення методології макропруденційного аналізу, пруденційних норм банківського регулювання з врахуванням особливостей недостатньо диверсифікованих економік; посилення орієнтації валютно-курсової політики на упередження і раннє реагування на дисбаланси у валютній сфері з метою врахування валютних ризиків, вдосконалення методології визначення нормативу адекватності капіталу, врахування взаємозалежності різних категорій ризику та розробка комплексу базових і додаткових заходів й інструментів нейтралізації валютних ризиків.

Починаючи з 1 січня 2016 року в ЄС започаткований Єдиний механізм санації європейських банків (Single resolution mechanism, SRM) [49], який є суттєвим доповненням до єдиного наглядового механізму (Single Supervisory Mechanism, SSM), що покликаний, в першу чергу, захищати платників податків, які постраждали найбільше при реструктуризації банків.

Важливим напрямком діяльності Банківського союзу стало формування Єдиного механізму санації банків, що реалізується Єдиною радою санації банків (Single Resolution Board), яка має право надавати рекомендації Європейській Комісії, ЄЦБ тощо та проводити координацію планів із санації. До того ж був створений Єдиний фонд з санації (Single Resolution Fund). Очікується, що в розпорядженні фонду до кінця 2025 року перебуватиме до 1% усіх застрахованих депозитів держав-членів Банківського союзу [49].

Дія механізму передбачається за наступною схемою: якщо Єдиний наглядовий орган або національні уповноважені відомства визнають, що банк близький до банкрутства або вже не може самостійно функціонувати, то в дію вступає Єдиний механізм санації.

В Євросоюзі прийнята Директива з реструктуризації і санації банків (Bank Recovery and Resolution Directive — Directive 2014/59/EU) [51], яка визначає правила використання національних і загальноєвропейських коштів під час їх рятування, а також загальноєвропейські правила щодо здійснення банківського нагляду. Відповідно до даної Директиви серйозні загрози ліквідності та платоспроможності мають бути мінімізовані ще на етапі пруденційного моніторингу банків.

Згідно з Директивою до основних інструментів санації банків відносяться [51]:

- продаж бізнесу;
- тимчасова передача бізнесу;
- поділ активів за якісними характеристиками;
- конвертація власних коштів кредиторів банку в капітал банку (так звана процедура bail-in).

Зазначені інструменти мають застосовуватися обґрунтовано та швидко з метою уникнення ініціювання процедури банкрутства банку зі сторони компетентного органу, який повинен забезпечити дотримання прав зацікавлених осіб [51].

Головна ідея фінансового здоровлення банків полягає у тому, що тягар збитків мають нести, в першу чергу, акціонери. У разі нестачі ресурсів у акціонерів для покриття збитків залучаються кошти кредиторів і вкладників банків, які трансформуються в їх капітал. Лише в окремих випадках використовуються кошти платників податків. Слід наголосити, що державна підтримка, яка представляє собою реалізацію функцій кредитора останньої інстанції, є однією з необхідних умов забезпечення капіталізації банківської системи, передусім — ресурсної стабільності банків та недопущення відтоку коштів із банківської системи через панічні настрої вкладників у разі появи перших ознак кризової ситуації [42].

Аналіз світового антикризового досвіду показує, що з панічними настроями вкладників досить успішно вдається справлятися органам зі страхування депозитів. Протягом останніх 20 років подібні системи були впроваджені в більшості розвинених країнах та країнах, що розвиваються, у тому числі в якості реакції на банківські кризи 80-х і 90-х років минулого століття. Багато в чому завдяки ефективним системам страхування депозитів у ході кризи не застосовувалися такі жорсткі та непопулярні антикризові заходи, як введення мораторію на задоволення вимог кредиторів банків чи так звані «банківські канікули».

В якості основного заходу протидії панічним настроям вкладників стало підвищення рівня страхового відшкодування за вкладами. Так, у США розмір гарантованої страхової виплати вкладникам був збільшений до 250 тис. дол. В ЄС було прийнято рішення про підвищення мінімального рівня захисту депозитів у всіх країнах до 100 тис. євро. Так само був скасований механізм франшизи (Coinsurance), відповідно до якого допускалася можливість відшкодувати депозити на 90%. Необхідно відзначити, що в ряді країн

(Німеччині, Австрії, Франції, Малайзії, Гонконгу, Сінгапурі та ін.) на період кризи була введена навіть повна гарантія відшкодування за вкладками всіх банків.

Надзвичайно важливим заходом для забезпечення на глобальному та національному рівнях фінансової стабільності банківського сектору є постійний моніторинг виконання банками та їх регуляторами рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду. У цьому контексті доречно розглянути звіт цього комітету, який був опублікований у березні 2018 року [52]. Оновлений актуальний звіт "Basel III: Monitoring Report" демонструє прогрес у гармонізації фактичних показників стабільності банківських систем світу з критеріями, визначеними положеннями Базель III. Згідно з результатами звіту, усі 193 банки з досліджуваної сукупності фінансових установ (у вибірку входять 106 банків Групи 1, із капіталом понад 3 млрд євро, у т.ч. 30 системно-значимих, а також 87 банків Групи 2, капітал яких складає менше 3 млрд євро) відповідають вимогам Базель III щодо мінімальних і цільових вимог до коефіцієнту капіталу першого рівня (Common Equity Tier 1 — CET1), які було погоджено наприкінці 2015 року. При цьому усі системно важливі банки для глобальної банківської системи (Global Systemically Important Banks — G-SIB) відповідають встановленим мінімальним вимогам до рівня банківської ліквідності [52].

Основний прогрес у адаптації банківських систем світу до положень Базель III досягнутий у таких сферах, як забезпечення мінімальних вимог до капіталу, управління ризиками, створення захисних буферів капіталу та управління ліквідністю. Водночас ключове завдання на перспективу — це встановлення рамок діяльності, які мають забезпечити стійкість та надійність системно-важливих банків глобального рівня (G-SIB).

Отже, у процесі оцінювання капіталізації банків та чинників, які впливають на достатність капіталу банку, найбільш розповсюдженими в зарубіжній практиці є рейтингові системи оцінки, кінцевим результатом яких є віднесення досліджуваного банку до тієї чи іншої групи ризику достатності капіталу. Системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп дозволяють оперативно діагностувати фінансові проблеми, що можуть станови

загрозу для достатності капіталу банку та його фінансової стабільності. Для подолання наслідків світової фінансової кризи уряди країн ЄС прийняли рішення про створення Банківського Союзу з метою встановлення нових правил регулювання достатності капіталу банків у межах Єврозони. Головними складовими Банківського Союзу є Єдиний наглядовий механізм. У 2017-2019 рр. в рамках ЄС підходи до наглядової роботи та оцінки достатності капіталу банків еволюціонували в напрямку більш детального врахування впливу різних стресових сценаріїв на капітал та ліквідність.

3.2. Напрямки підвищення ефективності регулювання достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк»

На макрорівні вирішення проблеми управління капіталом банків та підвищення капіталізації загалом зводиться переважно до визначення певних завдань і нормативів, які виконують комерційні банки відповідно до вимог Національного банку України, а практичний її аспект на мікрорівні покладається на окремі банки, які повинні виробити ці механізми і знайти потрібні кошти.

Саме тому науковцями пропонується комплексне вирішення проблем вибору джерел нарощування капіталу банків. Зокрема, на макрорівні необхідно забезпечити вдосконалення банківського законодавства, активізацію ролі банківських асоціацій, активізацію регулятивної політики НБУ, створення системи рейтингування та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних банків порівняно з іноземними. На мікро слід запровадити дієві інструменти збільшення капіталу через удосконалення системи фінансового менеджменту у комерційних банках.

Державні банки внаслідок обмеженого розміру капіталу вичерпали можливості подальшого зростання. Ключовою проблемою діяльності державних банків України є відсутність системного бачення їх ролі в реалізації кредитної складової національної економічної політики.

Розглянемо напрямки підвищення ефективності регулювання достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк». Даний процес залежить, перш за все, від

професійно налагодженої аналітичної роботи, яка має здійснюватися за такими напрямками, як: оцінка ризикованості окремих активів банку, їх доходності й можливості перетворення на засоби платежу; аналіз впливу на стан достатності капіталу окремих банківських операцій, здійснення яких супроводжується зміною структури активів та пасивів банку, а отже, і зміною стану його достатності капіталу; передбачення зміни співвідношення обсягу залучених вкладів та виданих кредитів з урахуванням макро- і мікроекономічних факторів; оцінка можливостей використання зовнішніх джерел поповнення ліквідних коштів.

Щоденна робота з підтримки достатнього рівня достатності капіталу є неодмінною умовою самозбереження і виживання банку АТ «Приватбанк» та забезпечує стійкість його функціонування. З огляду на це керівництво банку повинно не тільки вимірювати на постійній основі власну ліквідну позицію, але й здійснювати прогнозування потреби в фінансуванні за різних сценаріїв, включаючи несприятливі умови. На рівні АТ «Приватбанк» можна надати такі рекомендації, що сприятимуть зростанню достатності капіталу [3].

Для банку загальною основою достатності капіталу виступає забезпечення прибутковості діяльності. Таким чином, якщо фактичне значення основного нормативного коефіцієнта достатності капіталу виявляється набагато більше, чим установлене мінімально допустиме, то діяльність такого банку буде негативно оцінюватися з погляду невикористаних можливостей, для одержання прибутку. У цьому зв'язку варто зауважити, що аналіз достатності капіталу повинний проводитися одночасно з аналізом прибутковості банку. Досвід роботи показує, що банки одержують більше прибутку, коли функціонують на межі мінімально допустимих значень нормативів достатності капіталу, тобто цілком використовують надані їм права щодо залучення коштів у якості кредитних ресурсів.

Водночас особливості роботи АТ КБ «Приватбанк», діяльність якого заснована на використанні коштів клієнтів, диктує необхідність застосування показників достатності капіталу. Максимальна ліквідність досягається за

максимізації залишків у касах і на кореспондентських рахунках стосовно інших активів. Але саме в цьому випадку прибуток банку мінімальний. Максимізація прибутку потребує не збереження коштів, а їх використання для видачі позичок і здійснення інвестицій. Оскільки для цього необхідно звести касову готівку і залишки на кореспондентських рахунках до мінімуму, то максимізація прибутку ставить під загрозу безперервність виконання банком зобов'язань перед клієнтами.

З огляду на вищесказане, для зміцнення достатності капіталу АТ «Приватбанк» можна запропонувати ряд перспективних підходів до управління аналітичним, організаційним та інфраструктурним забезпеченням регулювання достатності капіталу (рис. 3.1).

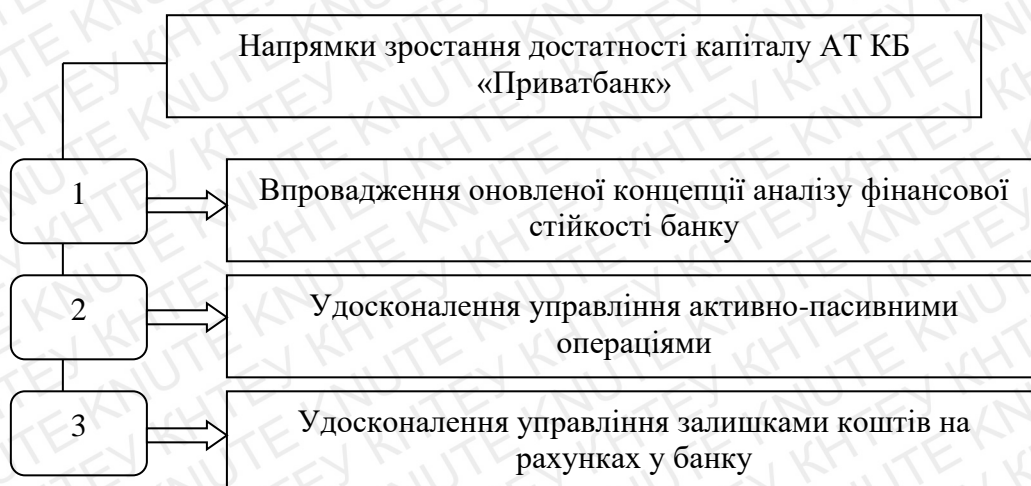

Рис. 3.1 Напрямки зростання достатності капіталу банку АТ КБ «Приватбанк»

*Примітка: складено автором на основі [12]

Обґрунтуємо наведені вище напрямки більш детально.

1. Удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках банку

У своїй роботі банк активно пропонує споживачам послугу «рахунки до запитання». Вона стосується різних карткових продуктів, по яким споживач може використовувати рахунок до запитання для отримання переказів, заробітної плати (спеціальні поточні рахунок в рамках зарплатних проектів), господарських операцій (поточні рахунки суб'єктів підприємницької

діяльності), тощо. Усі ці банківські продукти поєднує спільна ознака – кошти на цих рахунках можуть бути використані клієнтом в будь-який момент і банк не може їх викристовувати як короткострокові кредити. Зважаючи на масштаби та популярність банку АТ КБ «Приватбанк», сума на рахунках до запитання станом на 30.09.2019 рр. досягла 34728 млн.грн або 12% від загального обсягу активів банку. Це доволі значні кошти, під які банк формує значний резерв на випадок клієнтських запитів на кошти на коррахунках, а також сплачує внески до ФГВФО.

Зміст пропозиції з удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках у банку полягає у можливості встановлення «горизонтів інвестування» для залишків на рахунках «до запитання». В основу даної концепції покладено ймовірність існування мінімального залишку на відповідній групі рахунків «до запитання» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Рекомендовані значення «горизонтів залишків» коштів
на рахунках «до запитання» для АТ КБ «Приватбанк»**

<i>Ймовірність існування певного мінімального залишку</i>	<i>«Горизонт інвестування»</i>
P > 95 %	Інвестиційні кошти
80 % < P ≤ 95 %	Довгострокові кредити
65 % < P ≤ 80 %	Середньострокові кредити
50 % < P ≤ 65 %	Короткострокові кредити
25 % < P ≤ 50 %	Короткострокові фінансові інструменти
P ≤ 25 %	Каса та кореспондентські рахунки

*Примітка: складено автором на основі [21]

Запропонований підхід до визначання «горизонтів залишків коштів» дає банку змогу досить ефективно здійснювати управління своєю ліквідністю шляхом розміщення коштів на рахунках «до запитання» у високодохідні активи з мінімальним ризиком для своєї достатності капіталу. Це дає змогу суттєво максимізувати фінансові результати банку через збільшення процентної маржі при інвестуванні найбільш дешевих ресурсів в середньо- та довгострокові активи.

2. Удосконалення управління активно-пасивними операціями АТ КБ «Приватбанк»

Відповідно до завдань забезпечення необхідного рівня достатності капіталу банку АТ «Приватбанк» пропонується здійснювати постійне збалансування портфелю активів (у відповідності до рівня їх достатності капіталу) з пасивами банку. Тобто, для підтримання достатності капіталу на сталому рівні, недопущення її зниження потрібно здійснювати коригування портфелю активів у випадку зміни в пасивах таким чином, щоб не порушити баланс достатності капіталу. Відповідно до цього можна запропонувати типи підходів регулювання достатності капіталу АТ «Приватбанк» на засадах збалансування портфелю активів та пасивів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Характеристика можливих підходів до регулювання достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк» на засадах збалансування портфелю активів та пасивів

<i>Типи підходів до регулювання достатності капіталу з використанням збалансування активів та пасивів</i>	<i>Вимоги до формування портфелю активів</i>	<i>Вимоги до стабільності пасивної частини портфеля</i>
1	2	3
Збитковий	Активна частина складається із непрацюючих активів, а доходність портфеля дорівнює нулю	Пасивна частина портфеля має високу часову стабільність. У тому випадку, коли непрацюючі активи перевищують власний капітал, в пасивній частині портфеля переважають довгострокові пасиви з високою часовою стабільністю
Консервативний	Всі активи портфеля мають фіксовану доходність	Пасивна частина має високий рівень загальної та структурної достатності капіталу. У випадку, коли непрацюючі активи менші за власний капітал, у пасивній частині балансу переважають пасиви з високим рівнем стабільності
Спекулятивний	Переважна частина активів не має фіксованої доходності	Переважають пасиви з низьким рівнем часової стабільності

*Примітка: складено автором на основі [5]

Можливі підходи до регулювання достатності капіталу передбачають реалізацію таких напрямків: 1) забезпечення достатності капіталу за рахунок активів; 2) за рахунок управління пасивами; 3) за рахунок збалансованого регулювання достатності капіталу. Обґрунтована відповідно до зазначених підходів характеристика портфелів активних і пасивних операцій дозволяє визначити їх вплив на рівень достатності капіталу досліджуваного банку.

Використання наведених у табл. 3.4 підходів до регулювання достатності капіталу передбачає загальну характеристику взаємозв'язку та взаємозалежності показників достатності капіталу банку в залежності від цільової структури активів і пасивів.

3. Використання оновленої концепції аналізу достатності капіталу банку

Важливо додати також, що важливе економічне значення в процесі збалансування портфелю активів та пасивів банку у відповідності до цільових показників достатності капіталу має проблема аналітичних підходів комплексного моніторингу достатності капіталу.

Дотримання нормативів достатності капіталу не можна вважати єдиною та достатньою умовою ефективного управління банківською ліквідністю. В якості концепції підвищення достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк» можна запропонувати здійснення її кількісної оцінки на основі запропонованої блок-схеми (рис. 3.2).

У процесі оцінки достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк» доцільно виокремити методи внутрішньої та зовнішньої оцінки, а також обґрунтувати випадки найбільш вдалого їх застосування. Поточна ситуація, яка існує в оцінці достатності капіталу банку, не дає змоги точно визначати основні характеристики параметрів портфелю активів для досягнення цільового рівня достатності капіталу банку.

Визначення оптимальної ліквідної позиції АТ КБ «Приватбанк» має передбачати такі етапи аналізу: побудова діагональної матриці достатності капіталу; збільшення періодів; визначення рівнів достатності капіталу та розрахунок функції достатності капіталу; класифікація фінансових ситуацій.

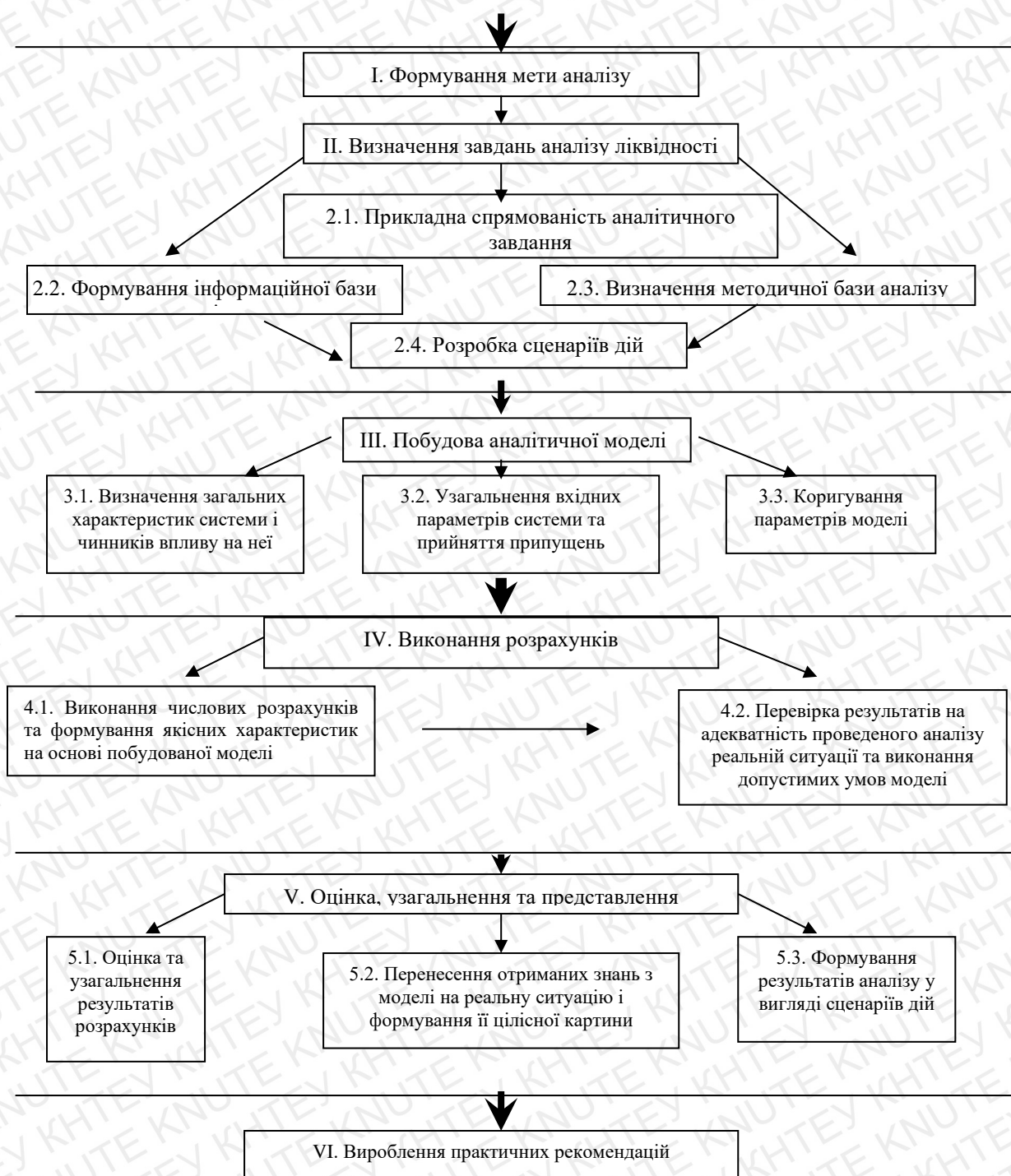

Рис. 3.2 Блок-схема удосконаленої моделі аналізу достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк»

*Примітка: складено автором на основі [14, 32]

Стратегія регулювання достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк» повинна враховувати стан ресурсного забезпечення банку, особливо в умовах сучасної ситуації на ринку банківських послуг та врахування того, що банк є

системоутворюючим. Як можливий варіант досягнення такої мети, запропоновано проводити моніторинг ресурсного забезпечення достатності капіталу, алгоритм якого відображено на рис. 3.3.

Рис. 3.3 Пропонована схема здійснення моніторингу достатності капіталу для АТ КБ «Приватбанк»

*Примітка: складено автором на основі [14, 32]

Сьогодні основною помилкою при виборі методів регулювання достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк» є необґрунтоване надання переваги одному із них. Тому розглянуті моделі та методи банк має використовувати в комплексі, залежно від їх розвитку і специфіки діяльності.

Наведена схема моніторингу достатності капіталу дасть змогу здійснити маневрування активно-пасивними операціями для підтримання бажаного рівня достатності капіталу. Так, моніторинг можна проводити не лише для оцінки та прогнозування показників діяльності АТ КБ «Приватбанк», а й для оцінки позицій конкурентів на ринку банківських продуктів, метою якого є розробка стратегії управління достатності капіталу.

Складовими елементами моніторингу достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк» має бути оцінка та аналіз вхідних і вихідних фінансових потоків банку. Незбалансованість таких потоків, неузгодженість термінів за активно-пасивними операціями можуть мати негативний вплив на банківську ліквідність. Тому для АТ «Приватбанк» використання наведеної схеми для проведення аналізу достатності капіталу може бути важливим напрямком подолання ризиків достатності капіталу.

Найбільші загрози для капіталу АТ КБ «Приватбанк» в сучасних умовах несуть ризики позовів від різних юридичних осіб, зокрема Суркісів. Аби оцінити можливу протидію цим ризикам, доцільно порівняти обсяги сформованих резервів банком з сумами претензій.

Відповідні статистичні дані станом на 01.11.2020 для АТ КБ «Приватбанк» та деяких інших банків наведено на рис. 3.4.

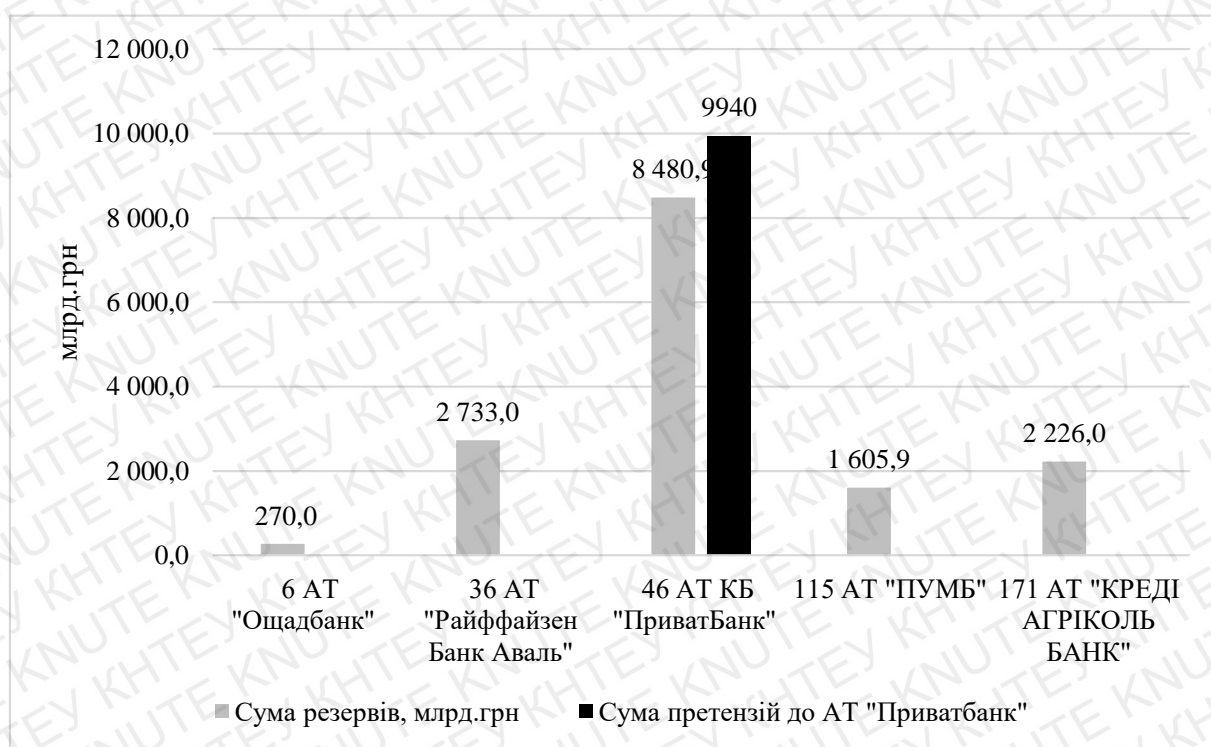

Рис. 3.4 Порівняння суми резервів АТ КБ «Приватбанк» та інших банків з сумою претензій до банку від юридичних осіб (станом на 01.11.2020)

*Примітка: складено за даними [9, 53]

Як бачимо з рис. 3.4, станом на 01.11.2020 сума резервів АТ «Приватбанк» була меншою за суму претензій з боку юридичних осіб, зокрема його ексклюзивників, на 15%.

Отже, у даному питанні було обгрунтовано основні можливі напрямки підвищення достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк». Зміст пропозиції з удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках банку полягає у можливості встановлення “горизонтів інвестування” для залишків на рахунках “до запитання”. В основу даної концепції покладено ймовірність існування мінімального залишку на відповідній групі рахунків “до запитання”. Для підтримання достатності капіталу на сталому рівні, недопущення її зниження потрібно здійснювати коригування портфелю активів АТ КБ «Приватбанк» у випадку зміни в пасивах таким чином, що не порушити баланс достатності капіталу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, за результатами проведеного дослідження можемо сформулювати такі висновки і пропозиції:

Регулювання достатності банківського капіталу являє собою систематичний процес вироблення та прийняття управлінських рішень з питань досягнення оптимальної структури капіталу банку, її відповідності критеріям адекватності відповідно до вимог НБУ. Основною стратегічною метою діяльності банку у сфері забезпечення ресурсами є нарощування капіталу за умови підтримки ліквідності і забезпечення рентабельності. Достатність банківського капіталу важливий показник як для самої банківської установи так і для банківської системи взагалі. Сьогодні для НБУ важливим є подальше удосконалення процесу регулювання достатності капіталу банків, зокрема посилення контролю за їх витратами, зростанням рівня капіталізації дивідендів, використання нових підходів у стрес-тестуванні, подальше удосконалення нормативного та методичного забезпечення процесів формування регулятивного капіталу. Оцінка загальної достатності капіталу вимагає визначення всіх суттєвих ризиків банку. Завдання збереження банківської стабільності потребує боротьби з системним ризиком, попередження колапсу фінансової системи.

Обсяг регулятивного капіталу банків в банківській системі мав поступову тенденцію до зростання, починаючи з 2017-го року. Станом на 01.08.2020 року обсяг регулятивного капіталу банків України склав 142,2 млрд.грн, що вище рівня даного показника на початок 2017-го року на 10%. Регулятивний капітал був нижче за балансовий переважно за рахунок значної суми непокритих збитків банків та вирахувань з капіталу нематеріальних активів, непокритого кредитного ризику і т.д. Динаміка різниці між балансовим та регулятивним капіталом банків зростала у 2018-2019 рр., однак за 7 міс. 2020 р. дана різниця скоротилася більш ніж в півтора рази. Станом на 01.08.2020 р. значення нормативу Н2 складало 21,52%, що вище за рівень даного показника на початок 2015-го року. Значення

коефіцієнта співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком активів у 2015-2020 роках відповідають їхньому нормативному значенню (не менше 10%). Норматив достатності регулятивного капіталу банків на початку 2015 року становив 15,6%. Даний показник в цілому відповідав або був вищим за нормативне значення (10%), але при цьому спостерігалось поступове його зниження до 2017-го року, порівняно з попередніми роками.

Упродовж 2018 року відбулося скорочення обсягу регулятивного капіталу банку на 12,2%. У 2019 році даний показник продовжив тенденцію до зниження – скорочення обсягу регулятивного капіталу на 01.01.2020 р склало 1,7%. Починаючи з початку 2020 року тенденція у динаміці регулятивного капіталу змінилася на протилежну. За 7 міс. 2020 року обсяг регулятивного капіталу зріс на 84,2% і склав 35,4 млрд.грн.

Збільшення обсягу регулятивного капіталу банку у період з 01.01.2020 по 01.08.2020 рр. було спричинене зростанням суми основного капіталу на 10,5 млрд.грн за цей період .

У процесі оцінювання капіталізації банків та чинників, які впливають на достатність капіталу банку, найбільш розповсюдженими в зарубіжній практиці є рейтингові системи оцінки, кінцевим результатом яких є віднесення досліджуваного банку до тієї чи іншої групи ризику достатності капіталу. Системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп дозволяють оперативно діагностувати фінансові проблеми, що можуть становити загрозу для достатності капіталу банку та його фінансової стабільності. Для подолання наслідків світової фінансової кризи уряди країн ЄС прийняли рішення про створення Банківського Союзу з метою встановлення нових правил регулювання достатності капіталу банків у межах Єврозони. Головними складовими Банківського Союзу є Єдиний наглядовий механізм. У 2017-2019 рр. в рамках ЄС підходи до наглядової роботи та оцінки достатності капіталу банків еволюціонували в напрямку більш детального врахування впливу різних стресових сценаріїв на капітал та ліквідність.

Найбільші загрози для капіталу АТ КБ «Приватбанк» в сучасних умовах несуть ризики позовів від різних юридичних осіб, зокрема Суркісів. Аби оцінити можливу протидію цим ризикам, доцільно порівняти обсяги сформованих резервів банком з сумами претензій. Станом на 01.11.2020 сума резервів АТ «Приватбанк» була меншою за суму претензій з боку юридичних осіб, зокрема його экс-власників, на 15%. Визначено основні можливі напрямки підвищення достатності капіталу АТ КБ «Приватбанк». Зміст пропозиції з удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках банку полягає у можливості встановлення «горизонтів інвестування» для залишків на рахунках «до запитання». В основу даної концепції покладено ймовірність існування мінімального залишку на відповідній групі рахунків «до запитання». Для підтримання достатності капіталу на сталому рівні, недопущення її зниження потрібно здійснювати коригування портфелю активів АТ КБ «Приватбанк» у випадку зміни в пасивах таким чином, щоб не порушити баланс достатності капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильченко З.М. Особливості капіталізації комерційних банків України в сучасних умовах / З. М. Васильченко, Е. В. Демчишина // Финансовые услуги, 2017. - № 5. - С. 8-11
2. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. - Київ : Знання, 2011. - 502 с.
3. Гайдаржійська О. М., та ін. Практичні основи аналізу та оцінки капіталу банку / О. М. Гайдаржійська, Т. Г. Щепіна, В. П. // Отрошко Молодий вчений. - 2017. - № 7 (47). - С. 416-421.
4. Голик М. Стабілізація банківської системи як шлях до подолання економічної кризи в Україні / М. Голик // Банківський та реальний сектор економіки: фінансово- економічні аспекти взаємодії та перспективи розвитку, 2015. - № С.128-130.
5. Голик М. Стабілізація банківської системи як шлях до подолання економічної кризи в Україні / М. Голик // Банківський та реальний сектор економіки: фінансово- економічні аспекти взаємодії та перспективи розвитку, 2015. - № С.128-130.
6. Грудзевич Я. В. Капіталізація банківської системи України на сучасному етапі / Я. В. Грудзевич, У. Я. Грудзевич // Вісник Університету банківської справи, 2016. - № 1-2. - С. 24–29
7. Дані НБУ за 2020 рік / Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>
8. Дьячкова Ю.М., та ін. Удосконалення методів стабілізації банківської системи України в умовах ризикової економіки / Ю.М. Дьячкова, І.В. Швецова // Економічний вісник Донбасу, 2018. - № 1(51). - С. 53-58
9. Звіт НБУ за 2019 рік / Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37591358

10. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Національного банку України від 24.10.2011 № 373 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>

11. Коваленко В. В. Достатність капіталу у забезпеченні стабільного розвитку банків України / В. В. Коваленко // Стратегічні пріоритети. - 2017. - № 2. - С. 73-80

12. Коваленко В.В. Грошово-кредитна політика та її вплив на подолання структурних дисбалансів економіки України / В.В. Коваленко // Глобальні та національні проблеми економіки, 2016. - № 12. - С. 445-449.

13. Коваль Я. С. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування державного механізму / Я. С. Коваль // ЛОГОС. Мистецтво наукової думки. - 2019. - №6. С. 15-20.

14. Ковда Н.І. Капіталізація банків як чинник зростання економіки України / Н.І. Ковда // Гроші. Фінанси. Кредит, 2018. - №22. – С. 203-208

15. Лаптев С. М., та ін. Розвиток інформаційного суспільства : колективна монографія / С. М. Лаптев, В. І. Грушко // Фінансова політика держави на макрорівні. – К.: Знання, 2012. 288 с.

16. Ларіонова К.Л. Достатність власного капіталу банків України в 2015-2017 роках: стан, проблеми та шляхи вирішення / К.Л. Ларіонова // Глобальні та національні проблеми економіки, 2018. - №22. – С. 810-815

17. Лисенок О. В. Оцінка достатності власного капіталу банків / О.В. Лисенок // Формування ринкових відносин в Україні, 2016. - № 1. - С. 63-67

18. Макаренко Ю. П., та ін. Сучасний стан та шляхи удосконалення банківського регулювання та нагляду / Ю. П. Макаренко, А. В. Тригуб // Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 12. - С. 62-67.

19. Маслоva А. Ю., та ін. Фінансова стабільність банку та напрями її забезпечення в сучасних умовах / А. Ю. Маслоva, О. М. Мусієнко, П. В. Федорченко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2016. № 2. - С. 68-78.

20. Мельничук Л. Ю. Достатність капіталу як характеристика фінансової стійкості банку / Л. Ю. Мельничук // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки. - 2015. - №1 (78). - С. 43-49.

21. Мельничук Л. Ю. Достатність капіталу як характеристика фінансової стійкості банку / Л. Ю. Мельничук // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право, 2015. - № 1. - С. 43-49

22. Музичка О. М. Забезпечення достатності капіталу банківських установ як основа формування ефективної регіональної банківської системи / О. М. Музичка // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2014. - №5 (109). - С. 320-329.

23. Науменкова С. В. Макроекономічні аспекти оцінювання достатності капіталу банків в Україні / Науменкова С. В., Міщенко В. І., Міщенко С. В. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2017. – Том 2, № 23. – С. 4–6.

24. Неізнана О. В., та ін. Проблеми капіталізації банківської системи України та рекомендації щодо їх вирішення / О. В. Неізнана, Г. О. Верич // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - 2016. - № 22. - С. 141-144.

25. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123465.

26. Островська Н.С. Капіталізація банківської системи: сучасний стан та перспективи у трансформаційних умовах розвитку економіки України / Н.С. Островська, О.Ю. Швець // Причорноморські економічні студії, 2017. - №21. – С. 145-150

27. Офіційний інтернет-сайт Асоціації банків України [Електронний ресурс]. - Режим до-ступу: <http://www.aub.com.ua>

28. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

29. Павлюк О. О. Сучасні парадигми міжнародного банківського регулювання / О. О. Павлюк // Причорноморські економічні студії. - 2017. № 17. - С. 11-17.

30. Паляничко К.О. Формування ресурсної бази комерційних банків / К.О. Паляничко // Проблеми і перспективи економіки та управління, 2015. - № 3. - С. 285-289.

31. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

32. Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України від 01 серпня 2019 року №102. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua

33. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання достатності капіталу банків в Україні: Постанова НБУ від 28.08.2001 № 368 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

34. Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України: Постанова Національного банку України; Положення, Вимоги, Форма типового документа, Зразок від 22.12.2017 № 141 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17>

35. Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки: тези доповідей учасників VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. – 342 с.

36. Скулиш Ю. І., та ін. Фінансова стійкість банку, її оцінка та шляхи підвищення / Ю. І. Скулиш, О. Г. Жеревчук // Актуальні питання сучасної науки та практики: матеріали науково-практичної конференції. - 2018. - С. 146-148.

37. Сова О.В. Роль достатності капіталу банків у зміцненні банківського нагляду / О.В. Сова // Вчені записки Університету "КРОК". - 2019. - №3 - С. 48-55

38. Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання достатності капіталу банків в Україні: Постанова Національного банку України від 12.05.2015 № 312 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0312500-15>

39. Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання достатності капіталу банків в Україні: Постанова Національного банку України від 21.05.2019 № 71 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0071500-19>

40. Павлюк О. О. Досвід зарубіжних країн у застосуванні банківського нагляду та регулювання / О. О. Павлюк // Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. – 2015. - №22. – С. 216-222

41. Савчук С.С. Створення Європейського банківського союзу як завершальна стадія формування Економічного і валютного союзу ЄС // Журнал порівняльного і європейського права. - 2017. - №1. - С. 76-87.

42. Хоружий Д. Г. Регулювання та нагляд за діяльністю банків зарубіжних країн / Д. Г. Хоружий // Економіка та держава. – 2018. - №10. – С. 110-115

43. Хоружий Д. Г. Запобігання банківським кризам: досвід європейського банківського союзу / Д. Г. Хоружий // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. - №6. – С. 64-70

44. Шульга Н.П., Гордієнко Т.М. Вектори розвитку кредитного ризик-менеджменту банку. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2015. - № 1. - С. 88—102.

45. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.lw.com/upload/pubcontent/_pdf/pub3947_1.pdf.

46. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>.

47. Kuznetsova A., Azarenkova G. and Olefir Ie. Implementation of the “bail-in” mechanism in the banking system of Ukraine / Anzhela Kuznetsova, Galyna Azarenkova and Ievgeniia Olefir. - Banks and Bank Systems, 2017. - № 12 (3). - P. 269-282

48. Banking Union [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/finance/general-policy/banking-union/index_en.htm

49. Single Resolution Mechanism (SRM) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://srb.europa.eu/en/content/single-resolution-mechanism-srm>

50. What is the Single Resolution Fund? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://srb.europa.eu/en/content/single-resolution-fund>

51. Directive 2014/59/EU [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/59/oj>

52. Basel III Monitoring Report March 2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d433.pdf>

53. "Приватбанк" програвав братам Суркісам у Печерському суді [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/pryvatbank-prohrav-bratam-surkisam-u-pecherskomu-sudi/a-54797194>

ДОДАТКИ

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"
Консолідований звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	30 червня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	4	42 698	45 894
Заборгованість банків	5	4 566	27 118
Кредити та аванси клієнтам	6	56 250	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	7	99 400	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7	91 572	66 602
- за амортизованою собівартістю	7	900	875
Поточні податкові активи	21	6 659	2 257
Інвестиційна нерухомість		3 192	3 379
Активи з права користування		1 871	1 703
Основні засоби та нематеріальні активи		5 150	4 850
Інші фінансові активи	8	2 508	2 228
Інші активи		9 071	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 315	1 244
ВСЬОГО АКТИВІВ		325 152	309 659
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	9	-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	10	370	201
Кошти клієнтів	11	267 386	240 457
Зобов'язання орендаря з лізингу	24	1 951	1 734
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	21	5	9
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	21	122	122
Інші фінансові зобов'язання	12	2 225	1 523
Резерви та нефінансові зобов'язання	13	9 988	3 266
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		282 047	255 033
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал		206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Резерв переоцінки будівель		606	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(2 367)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерв переоцінки валют		27	27
Накопичений дефіцит		(173 419)	(162 999)
Чисті активи, що належать акціонеру Банку		43 104	54 625
Частка неконтролюючих учасників		1	1
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		43 105	54 626

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 716	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 793
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, шир перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кошти клієнтів	16	240 621	231 055
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 748	-
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 260	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	687
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(169 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Затверджено Правлінням та підписано 29 квітня 2020 року.

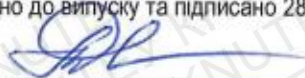
Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал		206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Резерв переоцінки приміщень	9	679	687
Нерезалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 484)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди		6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(175 106)	(190 388)
<hr/>			
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		47 196	31 464
<hr/>			
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		284 312	278 048

Затверджено до випуску та підписано 28 жовтня 2019 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

	Прим.	31 грудня 2018	31 грудня 2017 (перераховано)	31 грудня 2016 (перераховано)
<i>У мільйонах українських гривень</i>				
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	27 360	25 296	30 159
Заборгованість банків		-	2 903	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 616
Інвестиційні цінні папери:				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 538	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передоплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30	246
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 793	3 326	3 409
Інші фінансові активи	12	2 743	2 940	2 639
Інші активи	13	8 899	8 815	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 361	7 069	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 048	253 675	179 761
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	195	234	2 667
Кошти клієнтів	16	231 055	212 167	180 656
Випущені боргові цінні папери		2	2	2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	136	150	138
Інші фінансові зобов'язання	17	2 247	1 688	1 932
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 132	3 292	2 545
Субординований борг		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 584	230 056	206 109
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 695
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	687	769	805
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	19	6 211	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(190 388)	(201 139)	(201 536)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 464	23 619	(26 348)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		278 048	253 675	179 761

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крумхансл

Г. Ю. Самаріна

В. В. Ярмоленко

ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2015 р.	31 грудня 2014 р.
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	29 184	14 447
Заборгованість інших банків	8	3 365	13 321
Кредити та аванси клієнтам	9	189 314	159 173
Вбудовані похідні фінансові активи	28, 29	30 673	19 978
Інвестиції у дочірні компанії	11	435	435
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу		1 734	981
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення		216	142
Передоплата з поточного податку на прибуток		98	142
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	12	2 857	3 003
Інші фінансові активи		238	797
Інші активи		306	148
Необоротні активи, утримувані для продажу		191	246
ВСЬОГО АКТИВІВ		258 611	212 813
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	13	27 079	18 357
Заборгованість перед іншими банками та іншими фінансовими організаціями	14	4 628	3 433
Кошти клієнтів	15	177 974	140 680
Власні боргові цінні папери та інші позикові кошти	16	9 271	8 111
Вбудовані похідні фінансові зобов'язання	28, 29	-	10 047
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		-	7
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	23	933	737
Резерви зобов'язань та відрахувань, інші фінансові та нефінансові зобов'язання	17	2 169	1 834
Субординований борг	18	9 047	5 110
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		231 101	188 316
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	21 257	18 101
Емісійний дохід	19	23	20
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	1 000
Резерв переоцінки приміщень		506	523
Резерв переоцінки інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу		1 421	805
Загальні резерви та інші фонди		1 448	1 445
Нерозподілений прибуток		2 855	2 603
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		27 510	24 497
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		258 611	212 813

**Консолідований звіт про фінансовий стан
(Консолідований баланс) за 2013 рік
ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"**

(тис. грн.)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	<u>6</u>	38 680 093	29 928 667
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	<u>6</u>	1 565 643	1 238 199
Торгові цінні папери	<u>7</u>	18	20
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	<u>8</u>	16	-
Кошти в інших банках	<u>9</u>	9 427 622	5 441 061
Кредити та заборгованість клієнтів	<u>10</u>	149 625 075	123 452 349
Цінні папери в портфелі банку на продаж	<u>11</u>	1 397 091	815 358
Цінні папери в портфелі банку до погашення	<u>12</u>	560 858	337 448
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	<u>13</u>	1 571	14 938
Інвестиційна нерухомість	<u>14</u>	45 997	45 367
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		-	-
Відстрочений податковий актив	<u>35</u>	15 967	21 619
Гудвіл	<u>15</u>	48 461	48 461
Основні засоби та нематеріальні активи	<u>16</u>	3 183 821	2 973 621
Інші фінансові активи	<u>17</u>	3 290 038	951 400
Інші активи	<u>18</u>	1 110 701	1 091 068
Необоротні активи, утримані для продажу, та активи групи вибуття	<u>19</u>	49 710	47 549
Усього активів		209 002 682	166 407 125
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	<u>20</u>	8 817 617	9 829 583
Кошти клієнтів	<u>21</u>	153 314 676	124 525 136
Боргові цінні папери, емітовані банком	<u>22</u>	11 079 053	7 995 572
Інші залучені кошти	<u>23</u>	254 506	3 103
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	<u>35</u>	-	51 277
Відстрочені податкові зобов'язання	<u>35</u>	79 254	84 583
Резерви за зобов'язаннями	<u>24</u>	50 079	51 280
Інші фінансові зобов'язання	<u>25</u>	9 690 171	2 233 690
Інші зобов'язання	<u>26</u>	1 027 543	1 019 597
Субординований борг	<u>27</u>	3 780 190	1 629 440
Зобов'язання групи вибуття		-	-
Усього зобов'язань		188 093 089	147 423 261
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	<u>28</u>	16 352 079	14 897 555
Емісійні різниці	<u>28</u>	19 709	19 709
Незарєєстровані внески до статутного капіталу		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		2 020 773	1 263 286
Резервні та інші фонди банку		1 326 567	1 670 604
Резерви переоцінки	<u>29</u>	580 482	575 788
Неконтрольована частка		609 983	556 922
Усього власного капіталу		20 909 593	18 983 864
Усього зобов'язань та власного капіталу		209 002 682	166 407 125

Затверджено до випуску та підписано

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи	20	30 754	24 485
Процентні витрати	20	(14 002)	(18 374)
Чистий процентний дохід		16 752	6 111
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(6 089)	(7 379)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		10 663	(1 268)
Доходи за виплатами та комісійними	22	19 590	13 211
Витрати за виплатами та комісійними	22	(4 402)	(3 017)
Прибутки мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів	9	-	3 491
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 983	1 084
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		1 145	(2 501)
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	-
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(3 085)	-
(Збитки)/прибутки від оцінки приміщень та інвестиційної нерухомості		(553)	247
Зменшення корисності нематеріальних активів		-	(1)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(13)	(71)
Зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		-	(99)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(13 988)	(12 194)
Інші доходи		1 457	1 530
Інші витрати		(11)	(15)
Прибуток до оподаткування		12 789	397
Кредит/(витрати) з податку на прибуток	24	9	(19)

Чистий прибуток за рік		12 798	378
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 872)	(1 000)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(3)	-
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Приміщення:			
- Переоцінка приміщень		2	(20)
- Податковий ефект		(1)	4
Інші сукупні витрати		(1 874)	(1 016)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ/(ВИТРАТ) ЗА РІК		10 924	(638)
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	17,39	0,90

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крумханцл
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Процентні доходи отримані		29 791	20 865
Проценти сплачені		(14 163)	(18 475)
Виплати та комісійні отримані		19 590	13 211
Виплати та комісійні сплачені		(4 402)	(3 017)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 958	1 084
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(5 727)	(4 547)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(7 487)	(5 386)
Інші доходи отримані		1 422	1 530
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		20 982	5 265
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте збільшення залишків обов'язкового резерву		(1)	(35)
Чисте зменшення/(збільшення) заборгованості банків		2 911	(2 768)
Чисте збільшення кредитів та авансів клієнтам		(13 515)	(10 387)
Чисте зменшення/(збільшення) інших фінансових активів		55	(217)
Чисте збільшення інших активів		(188)	(216)
Чисте (збільшення)/зменшення заборгованості перед НЕБУ		(1 500)	1 500
Чисте зменшення заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		(24)	(2 380)
Чисте збільшення коштів клієнтів		20 911	25 109
Чисте збільшення/(зменшення) резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		512	(247)
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		30 143	15 624

Грошові потоки від інвестиційної діяльності

Надходження від продажу приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання	14	83
Придбання приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання	(1 368)	(627)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	112	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	(24)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7 074	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	(32 926)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю	4 305	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю	(3 519)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів, утримуваних для продажу	-	1 400
Придбання інвестиційних цінних паперів для продажу	-	(10 788)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення	-	285
Придбання інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення	-	(4 440)
Чисті грошові кошти, використані в інвестиційній діяльності	(26 332)	(14 087)

Грошові потоки від фінансової діяльності

Надходження коштів від кредиту рефінансування НБУ	-	15 701
Погашення заборгованості перед НБУ	(1 000)	(22 876)
Погашення субординованого боргу	(134)	-
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	32	(7 175)
Вплив зміни курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти	(506)	486
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти	(15)	-
Чисте збільшення(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів	2 156	(5 152)
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року	23 521	28 673
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	7	25 677

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Климханзл

Г. Ю. Самаріна

В. В. Ярмоленко

Додаток Ж

ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про рух грошових коштів**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2017 рік	2016 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Проценти отримані		20 865	22 167
Проценти сплачені		(18 475)	(29 437)
Виплати та комісійні отримані		13 211	10 365
Виплати та комісійні сплачені		(3 017)	(2 205)
Дохід отриманий від вбудованих похідних фінансових інструментів		-	953
Дохід отриманий (витрати сплачені) від операцій з іноземною валютою		1 084	(206)
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(4 547)	(3 016)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(5 385)	(5 064)
Інші операційні доходи отримані		1 530	2 272
Податок на прибуток сплачений		-	(96)
Грошові потоки, отримані(використані) в операційній діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		5 266	(4 267)
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте збільшення залишків обов'язкового резерву		(35)	(1 318)
Чисте (збільшення)/зменшення заборгованості банків		(1 930)	1 952
Чисте збільшення кредитів та авансів клієнтам		(10 387)	(9 340)
Чисте збільшення інших фінансових активів		(217)	(72)
Чисте збільшення інших активів		(1 053)	(156)
Чисте (збільшення)/зменшення заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		(2 380)	760
Чисте збільшення(зменшення) коштів клієнтів		25 213	(6 933)
Чисте зменшення резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		(353)	(56)
Чисті грошові кошти, отримані(використані) в операційній діяльності		14 124	(19 430)
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання		83	10
Придбання приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання		(627)	(1 134)
Вибуття або припинення інвестицій в дочірні компанії		-	683
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів, утримуваних для продажу		1 400	27 782
Придбання інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу		(10 788)	-
Придбання інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення		(4 440)	-
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення		285	216
Чисті грошові кошти, (використані)отримані від інвестиційної діяльності		(14 087)	27 557
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Надходження коштів від НБУ	16	17 201	25 000
Погашення заборгованості перед НБУ	16	(22 876)	(33 663)
Погашення випущених боргових цінних паперів та інших позикових коштів		-	(1 010)
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності		(5 675)	(9 673)
Вплив зміни курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		486	1 203
Чисте зменшення грошових коштів та їх еквівалентів		(5 152)	(343)
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року	7	28 673	29 016
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	7	23 521	28 673

Затверджено до випуску та підписано 24 квітня 2018 року.

П. Крумханзл
Голова Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер